

Anna-Kaisa Niemisalo ja Hanna Riehunkangas

VUFFE – LAPSILÄHTÖISEN TOIMINNAN OPASKOIRA

Tuotekehitystyö lapsilähtöisen pedagogiikan kehittämiseksi

VUFFE – LAPSILÄHTÖISEN TOIMINNAN OPASKOIRA

Tuotekehitystyö lapsilähtöisen pedagogiikan kehittämiseksi

Anna-Kaisa Niemisalo
Hanna Riehunkangas
Opinnäytetyö
Syksy 2011
Sosiaalialan koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijät: Anna-Kaisa Niemisalo & Hanna Riehungangas

Opinnäytetyön nimi: Vuffe – lapsilähtöisen toiminnan opaskoira

Työn ohjaajat: Riikka Suokas & Aira Vanhala

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2011

Sivumäärä: 70 +11 liitesivua

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää varhaiskasvatuksen lapsilähtöistä pedagogiikkaa. Tavoitteena oli valmistaa tuote varhaiskasvattajille. Tuote koostuu magneettitaulusta ja kansioista, jossa on kolme satua ja niihin liittyvät tehtävät. Valitsimme opinnäytetyön aiheen varhaiskasvatuksen pedagogiikka – opintojaksolla kehittelemämme toiminnan pohjalta. Halusimme kehittää toimintaa pidemmälle ja saada kehittämisideoita tuotteeseen varhaiskasvatuksen ammattilaisilta. Opinnäytetyömme kautta vahvistimme omaa osaamistamme tulevana varhaiskasvattajina ja saimme työvälineen osaksi tulevaa työtämme varhaiskasvattajina.

Opinnäytetyömme tietoperusta rakentuu suomalaisen varhaiskasvatuksen sekä valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lapsen kasvun ja kehityksen ympärille. Toimintaamme ohjasi myös oman lapsi- ja oppimiskäsitysten muodostaminen. Suomalainen varhaiskasvatus toimii opinnäytetyössämme lapsilähtöisen pedagogiikan toimintaympäristönä ja lapsen kasvun ja kehityksen tukijana. Tuotteessa yhdistyvät lapselle ominaiset tavat toimia sekä eri varhaiskasvatuksen orientaatiot, jotka ovat osa valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Tuotteen toimintaa ohjaa lapsen kasvun ja kehityksen pääpiirteet sekä lapsi- ja oppimiskäsitys. Opinnäytetyössämme käsitellään lapsen kasvua ja kehitystä kokonaisvaltaisesti huomioiden lapsen kehityksen kaikki osa-alueet: fyysisen, kognitiivisen ja sosiaalisen kehityksen.

Toteutimme opinnäytetyömme toiminnallisena tuotekehitystyönä, jossa sovelsimme toimintatutkimuksen syklistä rakennetta. Toteutimme tuotteeseen liittyvää toimintaa kahdessa oululaisessa päiväkodissa alle kolmevuotiaiden ja kuusivuotiaiden ryhmissä. Kehitimme tuotetta kahdessa vaiheessa, talvella 2010–2011 suoritimme tuotteen esitestauksen ja keväällä 2011 viimeistelimme tuotteen. Syksyllä 2011 tuote sai lopullisen muotonsa.

Asiasanat: varhaiskasvatus, lapsilähtöisyys, tuotekehittely

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree programme in Social Services

Authors: Anna-Kaisa Niemisalo & Hanna Riehunkangas

Title of thesis: Vuffe – The Guide Dog of Child-Centeredness Action

Supervisors: Riikka Suokas & Aira Vanhala

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2011

Number of pages: 70+11

We got our idea for our thesis from a course Varhaiskasvatuksen pedagogiikka. We had to plan activity and put it into action for a group of children.

We wanted to create our own idea how children learn best and use that knowledge in our product development. Through our thesis we wanted to improve child-centeredness pedagogy in the field of early childhood education. Our objective of the thesis was to make a product through the stages of product development: identification of demand, planning, drafting, developing and finishing.

We carried out our thesis as a product development. Our thesis was carried out as a functional product development, which had some qualities from action research's cycles. We put our product in action in two day care centers in Oulu in the age groups of under three-year-old and, six-year-old children. However the product can be applied in all day care age groups. We developed our product in two phases: first in winter 2010-2011 we pre-tested the product and made changes. In spring 2011 we finished the product and the final version was done in autumn 2011. Our background knowledge is based on Finnish early childhood education and its early education plan. Child's growth and development are also background knowledge of our thesis. In our thesis and while developing our product we observed child's growth and development from physical, social and cognitive field.

The product consists of magnetic board and a folder, which contains stories and their assignments.

Through our thesis we improved our professional skills as future early childhood educators and we got a tool for our future profession.

Keywords: early childhood education, child centeredness, product development

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	8
3	VARHAISKASVATUS	11
3.1	Lapselle ominaiset tavat toimia	11
3.2	Kielen merkitys ja sen kehityksen tukeminen	13
3.3	Varhaiskasvatuksen sisällölliset orientaatiot	14
3.4	Esiopetus	16
4	LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN PERUSPIIRTEET	17
4.1	Vauvaikä, 0 – 2 vuotta	17
4.2	Pikkulapsi-ikä, 2 – 4 vuotta	19
4.3	Leikki-ikä, 4 – 7 vuotta	21
5	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	22
5.1	Lapsikäsitteet	22
5.2	Lapsilähtöisyys ja lasten osallisuus	22
5.3	Oppimis- ja ohjauskäsitteet	23
6	TUOTTEEN LUONNOSTELU JA KEHITTELY	25
6.1	Alkutuote ja esitestaus	25
6.2	Tuotteen kehittäminen ja eteneminen	25
6.3	Palautteen keruu	27
6.4	Tuotteen kehittelyn aikana toteutettu toiminta	29
7	TUOTTEEN VIIMEISTELY	40
7.1	Toiminta alle kolmevuotiailla	41
7.1.1	Toimintakerta 1	42
7.1.2	Toimintakerta 2	43
7.1.3	Toimintakerta 3	44
7.1.4	Toimintakerta 4	45
7.1.5	Toimintakerta 5	47
7.2	Toiminta esikouluikäisille	48
7.2.1	Toimintakerta 1	49
7.2.2	Toimintakerta 2	51
7.2.3	Toimintakerta 3	53

7.2.4	Toimintakerta 4	54
8	TUOTTEEN PALAUTE JA ARVIOINTI	56
8.1	Alle kolmevuotiaat	57
8.2	Esikouluikäiset.....	57
8.3	Yhteenveto.....	58
9	POHDINTA	63
9.1	Oppimiskokemukset opinnäytetyöprosessin aikana.....	65
9.2	Opinnäytetyön eettisyys	66
LÄHTEET		68
LIITTEET		71

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kehittää lapsilähtöistä pedagogiikkaa, jossa otetaan huomioon lasten kiinnostuksen kohteet sekä heidän kasvunsa ja kehityksensä. Tavoitteenamme oli valmistaa tuote, joka koostuu kansiosta sekä magneettitaulusta ja sen osista. Tuote on suunnattu varhaiskasvattajille lapsilähtöisen toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen tueksi. Opinnäytetyömme on tuotekehitystyö. Toteutimme toiminnallisen opinnäytetyön, jossa oli myös toimintatutkimuksen piirteitä.

Opinnäytetyön aihe sai alkunsa Varhaiskasvatuksen pedagogiikka -opintojaksolla talvella 2009–2010. Aiheen valintaan vaikutti kiinnostuksemme varhaiskasvatukseen ja leikin kautta oppimiseen. Halusimme kehittää toimintaamme omien vahvuuksiemme, kuten satujen ja kuvallisen tuottamisen kautta. Opinnäytetyöprosessissa halusimme myös kehittää itseämme lapsilähtöisen lähestymistavan käyttäjinä ja kehittäjinä.

Valitsemamme aihe perustuu ajatukselle, jonka mukaan lapset oppivat parhaiten leikissä ja konkreettisessa toiminnassa. Työssämme yhdistyvät myös varhaiskasvatussuunnitelmassa (2005) määritellyt lapselle ominaiset tavat toimia. Tutkimuksissa on havaittu, että lapsen leikki sekä omaehtoinen ja konkreettinen tutkiminen ja oppiminen aikuisen tuella, säilyttävät ja edistävät lapsen kiinnostusta oppimiseen. Lapset, joita on opetettu koulumaisesti, menestyvät paremmin koulussa ensimmäisten vuosien aikana. Lapset, joiden opetus on toteutettu leikinomaisesti ottaen huomioon heidän kiinnostuksen kohteet, ovat menestyneet myöhemmin kouluvuosina paremmin kuin koulumaisesti opetetut lapset. (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Siven, Neuvonen & Kurvinen 2006, 229).

Opinnäytetyömme ajatus perustuu laadukkaaseen päivähoitoon ja sen ylläpitoon. Laadukkaaseen kasvatustapaan liittyviä asioita ovat perushoito, aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus, lasten keskinäinen vuorovaikutus, lapsilähtöinen toiminta sekä toiminnan suunnittelu ja arviointi. Varhaiskasvatuksen laadun vaikutuksellisiin tekijöihin sisältyvät lapsen myönteiset kokemukset, lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen, vanhempien tyytyväisyys sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus. (Ruokolainen & Alila 2004,74.)

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyömme tarkoituksena on lapsilähtöisen pedagogiikan kehittäminen, jonka päätavoitteena on lasten osallistaminen toimintaan ja toiminnan ja leikin kautta oppiminen. Opinnäytetyön tuloksena syntyi tuote, Vuffe – Lapsilähtöisen toiminnan opaskoira, johon kuuluu magneettitaulu sekä kansio, joka sisältää sadut ja tehtävät. Satuja on kolme, ja ne ovat sovellettavissa eri ikäryhmille. Tehtäviä voi muunnella lasten iän ja mielenkiinnon mukaan liikunnallisiksi, kognitiivisia taitoja kehittäviksi ja laulu- ja leikki-tehtäviksi. Lefsteinin mukaan lapsilähtöisen kasvatuksen sisällöt tulisi valita sen mukaan, kuinka merkityksellisiä ja kiinnostavia ne yksittäiselle lapselle ovat (Hytönen 2008, 14). Tuotteen tarkoituksena on toimia varhaiskasvattajien työvälineenä lapsilähtöisen lähestymistavan toteuttamisessa. Tuote antaa mallin sadun etenemiselle ja toiminnan suunnittelulle. Sadun aiheet ja satuun liittyvät tehtävät varhaiskasvattaja saa lasten ihmettelyn ja mielenkiinnon kohteista ja pystyy rakentamaan uuden teeman valmiiden teemojen pohjalta.

Opinnäytetyöprosessille asettamiamme oppimistavoitteita olivat ohjaustaitojen ja yhteistyötaitojen kehittyminen, ikätasolle sopivan toiminnan suunnitteleminen ja toteuttaminen, tiedonhankintataitojen kehittäminen, oman toiminnan kriittinen arviointi ja kyky oman toiminnan muuttamiseen tarvittaessa. Lisäksi halusimme sisäistää lapsilähtöisyyden käsitettä, sen merkitystä meille ja toiminnallemme ohjaajina. Opinnäytetyöprosessin päätavoitteena oli ammatillinen kasvu ja kyky toimia ammattitaitoisena ja vastuullisena varhaiskasvattajana.

Opinnäytetyömme kannalta keskeisiä sosionomin (AMK) kompetensseja ovat asiakastyön-, sosiaalialan eettinen- sekä reflektiivinen kehittämisosaaminen (Sosiaaliportti, ECTS-kompetenssit, hakupäivä 18.9.2011). Asiakastyön osaaminen merkitsee meille taitoa toimia lapsilähtöisesti ja tuntea eri ikäryhmien oppimis- ja kehittämistavoitteet. Sosiaalialan eettinen osaaminen ilmenee kykynä huomioida sosiaalialan työn eettiset kysymykset, kuten asiakkaiden ja asiakirjojen salassapitovelvollisuuden. Lisäksi sosiaalialan eettinen osaaminen tulee esille opinnäytetyöstä saadun palautteen totuudenmukaisessa käsittelyssä ja julkikirjoittamisessa.

Reflektiivisyys on osa sosionomin ammatillisuutta. Sosionomilla on reflektiivinen suhtautuminen omaan työhönsä ja oman kehittymiseensä ammattilaisena. Sosionomin on osattava eritellä ja arvioida omaa toimintaansa ja osaamistaan, tarkastella omaa ammatillisuuttaan suhteessa ammattiin ja sen kehittymiseen sekä kyseenalaistettava oma ammatillinen perusta, ajattelu ja toimintamallit. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 52.) Opinnäytetyön kautta kehitimme omaa varhaiskasvatuksen osaamista reflektoidulla omalla toimintaamme varhaiskasvattajina ja muuttamalla sitä. Opimme yhdistämään varhaiskasvatuksen tietoperustan ja oman pedagogisen suunnittelun ja toiminnan.

Saimme aiheen opinnäytetyöhömme Varhaiskasvatuksen pedagogiikka -opintojaksolla talvella 2009–2010. Kehittelimme toimintaa erään päiväkodin lapsiryhmälle. Saamamme palautteen perusteella halusimme ideoida kehittelemäämme toimintaa ja tuotetta pidemmälle. Halusimme saada toimintaamme ja tuotteeseemme varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmaa, jonka kautta saimme mahdollisuuden tehdä tuotteesta kattavamman ja toimivamman työvälineen.

Opinnäytetyön toiminta toteutettiin Oulun kaupungin päiväkodeissa, alle kolmevuotiaiden ja esikouluikäisten ryhmissä. Opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen osallistuivat ryhmien lapset ja aikuiset. Opinnäytetyötä varten toteutimme esitestausvaiheen toisessa ammattiharjoittelussa 29.11.2010–23.1.2011. Suoritimme harjoittelumme kahdessa eri päiväkodissa, alle kolmevuotiaiden ja esikouluikäisten lasten ryhmissä. Esitestauksen aikana hankimme esiymmärrystä suunnitteleamalla ja toteuttamalla toimintaa opinnäytetyötämme varten. Ammattiharjoittelumme alussa käytimme kaksi viikkoa lasten havainnoimiseen, jolloin selvitimme lasten kiinnostusten kohteita sekä keskustelimme työntekijöiden kanssa lapsista ja kävimme läpi lasten varhaiskasvatussuunnitelmia. Havainnointiajan jälkeen toteutimme suunnitelmallista toimintaa. Toteutimme yhteensä 26 toimintakertaa, jotka rakentuivat kahdeksan sadun ympärille.

Valitsimme opinnäytetyöhömme kahdeksasta sadusta kolme satua. Valitsemamme sadut ovat Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun, Revontulisatu sekä Vuffen ystävät. Näistä kolmesta sadusta ja niihin liittyvistä tehtävistä lapset innostuivat eniten. Myös päiväkodin työntekijät ja me toiminnan suunnittelijoina ja toteuttajina koimme kyseiset sadut onnistuneiksi. Keräsimme palautetta lapsilta ja työntekijöiltä koko ammattiharjoittelumme ajan. Lapsilta saimme palautetta keskustelujen, havainnointien sekä saduttamisen ja

piirtämisen kautta. Työntekijöiltä saimme palautetta keskustelemalla toiminnasta ja sen kehittämisestä. Esitestausvaiheen aikana pääsimme osaksi päiväkotiryhmää, jolloin näimme lasten todelliset reaktiot toteutetusta toiminnasta ja toiminnan heijastumisen heidän leikkeihinsä.

3 VARHAISKASVATUS

Suomalaisen varhaiskasvatuksen lähtökohtana ovat kansainväliset lapsen oikeutta määrittelevät sopimukset, säädökset ja asiakirjat. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista, lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, yhdessä vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Toiminnassa keskeisessä asemassa on lapsen omaehtoinen leikki. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11–15).

3.1 Lapselle ominaiset tavat toimia

Opinnäytetyön tuloksena valmistuneessa tuotteessa yhdistyvät lapselle ominaiset tavat toimia. Lapselle luonteva ja ominainen tapa toimia vahvistaa lapsen hyvinvointia, käsitystä itsestä sekä lisää hänen osallistumismahdollisuuksiaan. Ominaiset tavat ohjaavat toiminnan suunnittelua, ja niissä toteutuvat eri varhaiskasvatuksen orientaatiot, kielen merkitys ja oppiminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan lapselle ominaisia tapoja toimia ovat leikki, liikkuminen, tutkiminen ja taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.)

Leikillä on tärkeä merkitys lapsen kehityksen eteenpäin viemisessä. Lapsen maailma on hänen omien taitojensa ja tietojensa, mielikuvituksensa jatkuvaa vuoropuhelua ympäristön mahdollisuuksien kanssa. Leikki lisää luovuutta, opettaa ja lisää lapsen liikunnallisia kykyjä. (Riihonen 1991, 11.) Leikki on vapaaehtoista, ennakoimatonta, tuottamatonta ja kuvitteellista toimintaa, joka tuottaa lapselle iloa ja mielihyvää. Leikkiessään lapsi liittyy luovasti kokemuksiinsa ja havaintojaan ympäristöstään omiin sisäisiin kokemuksiinsa. Leikki aktivoi lapsen koko kehon, aistit, ajattelun, tunteet, mielikuvat ja muistot. Leikissä lapsi käsittelee kokemuksiinsa ajattelun ja mielikuvien avulla. Lapsen omista tarpeista ja motivaatiosta lähtevä leikki rauhoittaa lasta, ja tällöin myös oppiminen onnistuu parhaiten. (Vilén ym. 2006, 474–475.)

Lapsen leikin tukeminen vaatii havainnointia sekä kykyä eritellä leikki-tilanteita. Onnistunut leikki vaatii usein suoraa ja epäsuoraa ohjausta. Lasten iästä sekä muista tilan-tekijöistä riippuen kasvattajan tehtävä leikissä vaihtelee osallistumisesta havainnointiin. Kasvattajan tulee luoda ja muokata leikkiympäristöä lasten tarpeiden mukaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20–21.)

Liikkumalla lapsi tutustuu itseensä, toisiin ihmisiin sekä ympäristöönsä. Liikkumisen kautta lapsi ajattelee, kokee iloa, ilmaisee tunteitaan ja oppii uutta. Terveen itsetunnon pohjaa luovat lapsen tietoisuus omasta kehosta sekä sen hallinnasta. Lapsille on annettava mahdollisuus päivittäiseen liikkumiseen, sillä se on terveen kasvun ja hyvinvoinnin perusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 22–23.)

Lapsi on luonnostaan tutkiva ja kasvattajan on luotava innostava, avoin ja kannustava ilmapiiri ja yhdessä lapsen kanssa oppien ja tutkien kannustaa ja ohjata lasta erilaisissa opetuksen, kasvatuksen ja hoivan tilanteissa etsimään selityksiä maailman ilmiöihin. Lapsen oppimisen iloa vahvistaa ja ylläpitää yritysten, oivallusten ja erehdysten kokemukset. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 25.)

Taiteen avulla pieni lapsi hahmottaa omaa elinympäristöään sekä oppii kommunikoi-maan, olemaan vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Lapsi pyrkii löytämään merki-tyksellisiä yksityiskohtia ja yhdistelemään niitä kokonaisuudeksi. Aikuinen luo lapselle mahdollisuuden taiteen tuottamiseen materiaalien ja välineiden kautta. Lapselle on an-nettava mahdollisuus eri välineiden ja materiaalien kokeiluun. (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2000, 43–44, 50–51.) Taiteen eri muotoja ovat musiikki, kuvataide ja sana-taide, joita käsitellään seuraavissa kappaleissa.

Leikki ja musiikki kehittävät mielikuvitusta, joten on tärkeää yhdistää laulaminen leik-kiin. Laululeikkien avulla opetellaan rytmiä, ääniteitä, kehonosia ja eri toimintoja. Mu-siikin avulla aikuinen luo yhteyden lapseen. (Helenius, Karila, Munter, Mäntynen & Siren-Tiusanen 2002, 184, 187–188.) Lorut ja riimit antavat lapselle mahdollisuuden kielellä leikkittelyyn. Niissä toistuvat ne kielen ulottuvuudet, jotka ovat lapselle viestin sisältöä tärkeämpiä. Näitä ovat mm. toisto, rytmi ja äänneyhdistelmät. (Karppinen ym. 2000, 69.) Musiikillisten kokemusten ja ryhmään liittymisen kautta lapsen itsetuntemus, sisäinen rytmi, sosiaalinen toiminta, kommunikaatiotaidot sekä motoriset valmiudet

kehittyvät. Vuorovaikutuksellisen toiminta musiikin kautta luo lapsille yhteenkuuluvuuden tunnetta, ja näin musiikillisesta toiminnasta muodostuu yhteinen iloinen kokemus, joka antaa mahdollisuuden yksilölliselle sekä ryhmässä tapahtuvalle ilmaisulle. (Vilén ym. 2006, 503–504.)

Kuvallisessa työskentelyssä lopputulos ei ole niinkään tärkeä, vaan tekemisen prosessi, kokeilu, tutkiminen ja aistimusten tuottaminen. Tekemisen prosessi tuottaa lapselle iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjoaa mahdollisuuden tunteiden käsittelyyn. Eri materiaalien ja välineiden kautta lapsi pääsee tutkimusmatkailijaksi, joka löytää materiaaleille ja välineille käyttötarkoituksia ja pääsee siten harjoittamaan eri aistejaan. (Karppinen ym. 2000, 45,49.)

Lapsen sanavaraston laajentamiseksi jo varhaisessa vaiheessa on tärkeää, että lapsen kanssa keskustellaan ja nimetään asioita, aikuinen ja lapsi jakavat saman huomion kohteen. Lapsi saa toimia aloitteen tekijänä ja osoittaa omia kiinnostuksen kohteita kirjasta ja tuoda ne keskusteluun mukaan, jossa aikuinen nimeää asian ja kertoo siitä lisää. Aikuinen esittää kysymyksiä, joka mahdollistaa lapsen osallistumisen dialogiin. Mitä enemmän lapsen sanavarasto kasvaa, sitä selvemmin yhteinen lukutilanne muodostuu dialogiksi. (Karppinen ym. 2000, 65.) Satu on hyvä kasvattaja ja opettaja pienelle lapselle. Sadun antama opetus on monipuolisempaa ja antoisampaa kuin aikuisen intellektuaalinen opetus. Satu puhuttelee lasta tasavertaisena, se puhuu samaa kieltä kuin lapsi ja tavoittaa juuri sen tavan, jolla lapsi ajattelee. (Jantunen & Rönneberg 1996, 131.)

3.2 Kielen merkitys ja sen kehityksen tukeminen

Opinnäytetyössämme korostuu kielen merkitys varhaiskasvatuksessa. Kieli tukee lapsen ajattelutoimintojen kehitystä ja kommunikaation kehitystä merkitysten välittäjänä. Leikillä ja saduilla on varhaislapsuudessa erityinen merkitys lapsen kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntymiselle. Lapsi tarvitsee kielen kehitystä tukevan virikkeellisen ja toiminnallisen kasvuympäristön, jossa hän voi havainnoida puhuttua ja kirjoitettua kieltä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 19–20.)

Kieli ja vuorovaikutus toimivat alustana varhaiskasvatuksen sisällöllisille orientaatioille sekä lapsen ominaisille tavoille toimia. Lapsen kieli kehittyy leikkimisen, tutkimisen,

liikkumisen sekä taiteellisen ilmaisemisen kautta. Lapset käyttävät kieltä muotoillessaan leikkinsä tarkoitusta, kuvaillessaan sen etenemistä sekä säädellössään suhteitaan. Lisäksi lapsi käyttää kieltä jäsentäessään ympäristöään ja rakentaessaan identiteettiään ja itse-tuntemustaan. Kieli toimii välineenä luovuuden, tunne-elämän sekä itsetunnon vahvis-tamisessa ja sillä on tärkeä rooli kaikenlaisessa oppimisessa, koska tiedon hankinta ja muistiin varastointi tapahtuu kielen välityksellä. Kielellisesti virikkeellinen ympäristö on osa laadukasta varhaiskasvatusta. (Nurmilaakso & Välimäki 2011, 17, 24, 31, 37.)

3.3 Varhaiskasvatuksen sisällölliset orientaatiot

Opinnäytetyön saduissa ja tehtävissä yhdistyvät eri varhaiskasvatuksen orientaatiot. Tehtävät voivat keskittyä joko yhteen orientaatioon, tai niissä voi olla yhdistelmiä use-asta eri orientaatiosta, kuten esimerkiksi luonnontieteellisestä-, matemaattisesta- ja eetti-sestä orientaatiosta. Varhaiskasvatuksen sisällölliset orientaatiot ovat tiedon perusmuo-toja, joiden kautta lapsi hahmottaa ympäröivää maailmaa kokonaisvaltaisesti. Varhais-kasvatuksen orientaatioiden tarkoituksena on tarjota kokemuksia ja ideoita sekä herättää lapsen mielenkiintoa ja uteliaisuutta. Lapsen oppimiselle tärkeämpää ovat kokemuksel-lisuus ja tiedon henkilökohtaisuus kuin aikuisen suunnittelemat opetukselliset kokonai-suudet. Lapsen tapa havaita ja kiinnostua asioista on erilainen kuin aikuisella. Lapset havaitsevat, vastaanottavat ja käsittelevät tietoa omien kokemustensa ja kiinnostustensa kautta. (Mikkola & Nivalainen 2009, 56.)

Luonnontieteellisen orientaation kautta lapsi tutustuu luontoon ja sen moninaiisiin ilmi-öihin, eläimiin ja kasveihin eri vuodenaikoina havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemal-la.. Luonnontieteellisen orientaation suunnittelussa keskeisiä menetelmiä ovat lapsen lähiympäristön hyödyntäminen, kontrolloitujen olosuhteiden kautta tutkiminen ja syy-seuraus -suhteiden havainnointi. Lapset perehtyvät syy-seuraus suhteisiin, joiden kautta luonnon moninaiset ilmiöt alkavat vähitellen avautua lapselle. (Varhaiskasvatussuunni-telman perusteet 2005, 28.)

Matemaattinen orientaatio perustuu suljetussa käsitejärjestelmässä tapahtuvaan vertaa-miseen, laskemiseen ja päättelyyn. Varhaiskasvatuksessa matemaattinen orientaatio toteutuu arkielämän tilanteissa leikinomaisesti konkreettisten lapsille tuttuun, heitä kiinnostavien materiaalien, esineiden ja välineiden avulla. (Varhaiskasvatussuunnitel-

man perusteet 2005, 27.) Lapsen oma aktiivinen toiminta ja sosiaalinen vuorovaikutus vaikuttavat ratkaisevasti lasten matemaattisen ajattelun kehitykseen. Matematiikan oppiminen on yhteydessä lapsen yksilöllisyyteen, lähiympäristön toimintaan, kieleen ja kulttuurin arvoihin. Varhaiskasvatuksessa matemaattinen orientaation toteutus tulisi järjestää lapsille leikinomaisesti. (Heikka, Hujala, Turja 2009, 30.)

Historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatioissa lasten kanssa rakennetaan kuvaa menneisyydestä ja nykyisyydestä erilaisten dokumenttien ja esineiden avulla sekä tutustutaan lähiympäristön ja kotiseudun kohteisiin sekä nähtävyyksiin. Vanhemmat ihmiset, lasten vanhemmat ja lapset itse luovat näkökulmia menneen ja nykyhetken välille. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 28.) Lapsi oppii ja omaksuu lähikulttuuriaan toimimalla ja tekemällä havaintoja omassa yhteisössään. Yhteisön omat kulttuuriperinteet ja media ovat tärkeitä lapsen arvomaailman, identiteetin ja yhteisöllisen näkemyksen syntymisen kannalta. Varhaiskasvatuksessa pitäisi muistaa huomioida myös lasten oma kulttuuri. (Heikka ym. 2009, 32.)

Eettisessä orientaatioissa tarkastellaan arvo- ja normimaailman kysymyksiä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 28). Eettisen orientaation avulla pohdintaan yhdessä lasten kanssa arkipäivässä esiintyneitä tilanteita oikean ja väärän, hyvän ja pahan, totuuden ja valheen kautta. Eettisen orientaatioon sisältyvät myös oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, kunnioitus ja vapaus. Näitä asioita käsitellessä tulee ottaa huomioon lasten kehitystasot. (Heikka ym. 2009, 32.)

Esteettinen orientaatio käsittelee kauneuden, harmonian, rytmin, melodian ja ilon sekä niiden vastakohtien kautta syntyvien omakohtaisten aistimusten, tuntemusten ja kokemusten syntymistä. Esteettinen orientaatio avautuu lapselle havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen, luomisen sekä kuvittelun avulla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 28.) Taide ja esteettisyys ovat osa arkipäiväistä ympäristöämme. Varhaiskasvattajan täytyy osata arvioida, kuinka taidekasvatus ja sen tarjoamat mahdollisuudet tulevat esille varhaiskasvatuksessa, lapsissa ja ympäristössä ja miten ne saadaan yhdistettyä luontevaksi osaksi toimintaa, kasvatusta ja opetusta. (Heikka ym. 2009, 32.)

Uskonnollis-katsomuksellisessa orientaatioissa perehdytään lapsen omaan uskontoon, perinteisiin ja katsomukseen. Lapselle annetaan mahdollisuus ihmettelyyn ja pohtimi-

seen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 29.) Lapsi kohtaa omassa ympäristössään joka päivä uskontoihin liittyviä asioita ja kysymyksiä, jotka otetaan huomioon uskontokasvatuksessa. Uskontoon ja lapsen kysymyksiin tulee aina suhtautua kunnioittavasti ja luontevasti. Lapsen mahdollisuus kysyä ja saada vastauksia kysymyksiinsä opettaa lasta suhtautumaan kunnioittavasti ja suvaitsevaisesti eri uskontoja kohtaan. (Heikka ym. 2009, 33.)

3.4 Esiopetus

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (Opetushallitus 2000, 7) mukaan esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja ohjaamalla häntä vastuulliseen toimintaan, noudattamaan yhteisesti hyväksytyjä sääntöjä ja arvostamaan toisia ihmisiä. Lapsen suotuisien kasvu-, kehitys- ja oppimisympäristöjen edistäminen on keskeinen esiopetuksen tehtävä. Lapsen fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista kehitystä tuetaan, seurataan ja ennaltaehkäistään mahdollisia vaikeuksia. Lapsen itsetunnon vahvistaminen, kokemusmaailman rikastaminen ja tasavertaisten mahdollisuuksien luominen ovat tärkeä osa esiopetusta.

Arkipäivän perustoiminnot ovat tärkeitä esiopetustilanteita, joissa lapsen taidot kehittyvät monipuolisesti. Esiopetuksen henkilökunnan tehtävä on tuoda esille kuusivuotiaiden lasten pääasiallinen tapa oppia mielikuvituksen ja leikin kautta, eli opetus on sisällytettävä lapsen ominaisiin tapoihin toimia. Esiopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet ja sisällöt toteutuvat monipuolisissa, pitkäkestoisissa ja monia asioita sisältävissä projekteissa. Esiopetuksen keskeisiä sisältöalueita ovat kieli ja vuorovaikutus, matematiikka, etiikka, ympäristö- ja luonnontieto, terveys, fyysinen ja motorinen kehitys sekä taide ja kulttuuri. (Vilén ym. 2006, 229–231.)

4 LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN PERUSPIIRTEET

Opinnäytetyömme toiminta on suunniteltu 1 – 3- ja 6-vuotiaille lapsille, mutta toiminta on sovellettavissa kaikille päiväkodin ikäryhmille. Ennen opinnäytetyön toiminnan suunnittelua perehdyimme lapsen kasvun ja kehityksen peruspiirteisiin eri ikävaiheissa. Lapsen kasvu ja kehitys ovat yksilöllisiä, mutta ne noudattelevat yleensä tiettyjä lainalaisuuksia (Heinämäki 2000, 9). Kasvulla tarkoitetaan ihmisen fyysistä muutosta, kun kehitys käsitteenä tarkoittaa ihmisen muuttumista läpi elämän tiedostamattomasti. Ihminen kehittyy ympäristön vaikutuksesta, joten kehitys on yksilöllistä. Holistisen ihmiskäsityksen mukaan ihminen on fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kokonaisuus. (Ritmalta, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2009, 64.) Kehityksen eri osa-alueita ovat fyysinen, motorinen, kognitiivinen ja psykososiaalinen kehitys (Hirsjärvi & Huttunen 2001, 42).

4.1 Vauvaikä, 0 – 2 vuotta

Alle kolmevuotiaalle kehityksen ominaispiirre on sen nopeus. Fyysinen kasvu on nopeaa, ja siihen kytkeytyy psyykinen kehitys. Lapsi oppii puhumaan, kävelemään, käsittelemään esineitä tarkoituksenmukaisesti sekä leikkimään. Lapsen ajattelu, havainnointikyky ja käyttäytymisen säätelykyky kehittyvät. Ensimmäisen ikävuoden aikana syntyvät kiintymys ja perusluottamus läheisiin ihmisiin. Puheen kehityksen valmistavat vaiheet syntyvät sekä liikkeet ja esinehavainnot kehittyvät voimakkaasti. (Helenius ym. 2002, 15–16.)

Fyysinen ja motorinen kehitys

Kehityksen alkuvaiheessa syntyy aluksi karkeamotoriikka, eli suurten lihasryhmien hallinta, kehon hallinta, tasapaino ja asentokontrolli. Tämän jälkeen kehittyy hienomotoriikka eli raajojen ja pienten lihasten hallinta. Lapsen kehitys seuraa kolmea pääsuuntaa. Päästä jalkoihin, kehon keskiosista ääriosiin ja kokonaisvaltaisista toiminnoista eriytyneisiin toimintoihin. Pienellä lapsella myös aistien kehitys on nopeaa. Lapsen lähestyessä puoltatoista ikävuotta alkaa hän kävellä itsenäisesti, juoksemaan sekä tuettuna kävelemään portaat tasa-askelin. Lapselle kehittyy pinsettiote. (Heinämäki 2000, 10–11.)

Sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys

Sosiaalinen kehitys kulkee rinnakkain fyysisen ja kognitiivisen kehityksen kanssa. Taidot karttuvat, kun lapsi saa niistä myönteistä sosiaalista palautetta. Sosiaalista kehittymistä ohjaavat tarve liittyä toisiin ja tarve saada tunnustusta ja merkitystä. Ensimmäinen edellytys on vuorovaikutus, joka alkaa itkun ja hymyn sosiaalisesta merkityksestä. Vauvan hymyyn ja jokelteluun vastataan hymyllä ja puheella, jolloin vauva saa myönteistä palautetta. (Heinämäki 2000, 13.)

Aikuisen osuus pienen vauvan leikissä on suuri, sillä aikuinen on yleensä se, kenen aloitteesta ja kenen kanssa vauva leikkii kurkistusleikkejä, kutituksia ja loruleikkejä. Lapsen yksinleikki on aluksi esineiden tutkimista, maistelua. Vähitellen leikki kehittyy rinnakkaisleikeiksi, joissa jokaisella lapsella on oma leikki, mutta välineet voivat olla yhteisiä. (Heinämäki 2000, 13.)

Kognitiivinen kehitys

Pienen lapsen vuorovaikutus ympäristön kanssa perustuu havaintotoimintoihin, kuten näkeminen ja kuuleminen sekä fyysisiin toimintoihin, kuten tarttuminen ja koskettaminen. Lapselle kehittyy vähitellen käsitys esineen pysyvyydestä, käsitys keinojen ja päämäärän välisestä suhteesta sekä jäljittelyn käsitys. Lapsi oppii erilaisia toimintakaavioita toistuvien tapahtumien johdosta. (Heinämäki 2000, 11–12.)

Piagetin teoria ajattelun kehittymisestä korostaa kielen merkitystä. Piaget korostaa sitä, että lapsen ajattelu muotoutuu lapsen kokemusten pohjalta, eli niiden virikkeiden avulla, mitä ympäristö hänelle tarjoaa. Piaget on jakanut lapsen kognitiivisen kehityksen neljään eri vaiheeseen: sensomotorinen kausi (0 – 2 v), esioperationaalinen kausi (2 – 6/7v), konkreettisten operaatioiden kausi (7 – 11 v) ja muodollisten operaatioiden kausi (11/12 – 13/14 v). (Ritmala ym. 2009, 138–139.) Opinnäytetyömme kannalta merkityksellisimmät kaudet ovat sensomotorinen ja esioperationaalinen kausi.

Sensomotorisen kauden aikana lapsi muodostaa ajattelunsa aisteihin perustuvan sisäisten mallien avulla (Ritmala ym. 2009, 138). Vuorovaikutusta ympäristön kanssa määrittelevät lapsen fyysinen toiminta ja havainnot. Vähitellen alkavat muodostua jäsentyneet ja järjestelmälliset toimintamallit, skeemat. (Kuusinen & Korhonen 1991, 97.) Pieni lapsi käyttää katsetta, hymyä, liikettä ja ääntelyä moninaisesti ollessaan vuorovaikutuk-

sessä toisen ihmisen kanssa. Aikuisen on tärkeää vahvistaa tätä kommunikaatioita tulkitsemalla ja vastaamalla lapsen ei-kielellisiin viesteihin. Lapsi siirtyy kehitysvaiheeseen, jossa toiminta on spontaania ja vahvasti tunnesidonnaista. Lapsi alkaa havainnoida ympäröivää maailmaa toisen ihmisen kehon liikkeiden, katseen ja äänensävyyn ohjailemina. Erilaiset kuurupiiloleikit, hellyyttelyt ja hyppyttelyt kehittävät lapselle vuorotellutaitoja ja jäsentävät merkityssuhteita, esimerkiksi kuurupiilossa katoamista ja ilmes-
tymistä. Lapsi oppii asioiden ja esineiden pysyvyyden. Kun aikuinen leikkii lasten kanssa ja ottaa lapsiin katsekontaktia sekä myötäilee puheellaan esinetoimintoja, saavat lapset uuden suhtautumistavan aikuiseen. Aikuinen on mukanaleikkijä, auttaja ja jäljittelyn kohde. (Helenius ym. 2002, 163–167.)

Ensimmäisen vuoden lopulla lapsi oppii, että ihmiset voivat jakaa asioita keskenään ja että jakaminen on molemminpuolista. Kielen tullessa merkityksellisemmäksi kommunikaation välineeksi välittyvät merkitykset silti suurimmalta osalta elekommunikaation avulla. Jäljittely on suuressa osassa kielen kehityksen kannalta. Aikuisen on tärkeää kertoa mitä milloinkin tekee, pukea sanoiksi oma ja lapsen toiminta. (Helenius ym. 2002, 167–170.)

Puolentoistavuoden ikäisen lapsen aivot ovat jo tarpeeksi kehittyneet, jotta opittava kieli voi alkaa rakentua. Lapsella on tarvittava muistikapasiteetti kielen kehitykseen. Aikuinen herättää lapsen huomion käyttämällä eri äänensävyjä sekä suosii selkeitä, lyhyitä ilmaisuja ja lähiympäristöön liittyviä sanoja, käyttää taukoja, lyhyitä toteamuksia sekä toistoja. Vähitellen lapsi alkaa osallistua keskusteluun, ja onkin tärkeää vastata lapsen aloitteeseen. Perushoitotilanteissa tulisi hyödyntää niiden mahdollisuus kielen kehitykseen. Tilanteet ovat toistuvia, joissa aikuinen kuvaa omaa tai lapsen toimintaa. (Helenius ym. 2002, 171–174.)

4.2 Pikkulapsi-ikä, 2 – 4 vuotta

Fyysinen ja motorinen kehitys

Lapsen fyysiset taidot kehittyvät, ja lapsi oppii potkaisemaan palloa, hyppimään tasajalkaa, kävelemään varpaillaan ja kulkemaan portaissa vuoroaskelin. Hienomotoristen taitojen kehittyessä lapsi oppii käyttämään kynää, rakentelemaan ja piirtämään. (Heinämäki 2000, 14.)

Sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys

Lapsen leikki muuttuu vähitellen yhteisleikiksi, jossa leluja vaihdellaan ja harjoitellaan keskinäistä kommunikointia. Leikissä kehittyvä esittävän leikin muoto, jossa lapsi eläytyy esittämäänsä rooliin. Leikissä tarvitaan välineitä, joita voi muunnella tarpeen ja tilanteen mukaan. Lapsi oppii kuuntelemaan toisia ja antamaan toiselle puheenvuoron sekä kuuntelemaan ja hyväksymään aikuisen asettamia rajoitteita. Lapsi alkaa kokea iloa yhdessäolosta leikin ja yhteistoiminnan myötä ja hänelle alkaa kehittyä kyky ymmärtää toisten tunteita. Lapsi oppii sosiaalisia sääntöjä, kuten jakamista ja vuorottelua. (Heinämäki 2000, 17–18.)

Kognitiivinen kehitys

Toisen vuoden aikana puheen oppiminen ja esinetoiminnot ovat suuressa osassa, ja kolmannen vuoden aikana lapsi ymmärtää itsensä itsenäiseksi olennoiksi, jolla on omat toiveet ja odotukset. Lapsi oppii myös, että omat toiveet voivat olla ristiriitaisia muiden toiveiden kanssa. Tällöin lapsi haluaa itsenäistyä, mutta myös olla toisaalta aikuisen kaltainen ja jäljitellä aikuista. Aikuisen jäljittely luo mahdollisuudet kuvitteluleikeille ja mielikuvituksen kehitykselle. (Helenius ym. 2002, 16.)

Piagetin mukaan varsinainen ajattelu alkaa silloin, kun lapsi oppii ilmaisemaan itseään kielellisesti eli esioperationaalisen kauden aikana. Lapsi oppii sisäistämään toimintaa ja ymmärtämään ohjeita sekä hänen vuorovaikutustaitonsa kehittyvät. Lapsen ajattelu ei ole vielä kehittynyt vielä niin pitkälle, että hän osaisi perustella ajatuksiaan ja kykenisi ajattelemaan loogisesti sekä asettumaan toisen asemaan. (Ritmala ym. 2009, 138–139.) Ajattelu on egosentristä, jolloin lapsi on sitoutunut omaan näkökulmaansa. Lapsi ei ymmärrä, miltä tilanne näyttää toisen näkökulmasta. Vähitellen lapsi saa käsityksen erilaisuudesta, mutta asettuminen toisen ihmisen asemaan on vielä haastavaa. (Kuusinen ym. 1991, 97–98.) Esioperationaaliselle kaudelle on ominaista, että lapsi kuvittelee elottomat esineet elollisiksi ja niistä tulee lapselle merkityksellisiä. (Ritmala ym. 2009, 138–139.)

4.3 Leikki-ikä, 4 – 7 vuotta

Fyysinen ja motorinen kehitys

Motoriset taidot ovat hyvin kehittyneet, ja lapsi on hyvin taitava ja hallitsee perusliikuntamuodot, kuten juoksemisen, kävelyn, hyppäämisen ja pyöräilyä. Hienomotoriikan kehittymisen ansiosta saksien ja kynän käyttö on mahdollista. Lapsi oppii myös ketjuttamaan liikkeitä, kuten juoksu-ponnistus-hyppy. (Heinämäki 2000, 20.)

Sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys

Lapsi oppii vähitellen, mitä häntä pienemmät lapset osaavat ja mitä eivät. Tähän tietoon liittyy ilo omasta taitavuudesta ja lasten keskinäinen vertailu omista taidoista on valloilla. Lapsi haluaa auttaa pienempiä lapsia ja näkee heidän oppimisensa. Leikeissä suurimman osan saavat yhteistoimintaleikit, roolileikit ja sääntöleikit. Leikeissä on mukana elementtejä omasta lähiympäristöstä. (Heinämäki 2000, 23.)

Kognitiivinen kehitys

Esioperationaalinen kausi vaihtuu leikki-ikänsä lopulla vähitellen konkreettisten operaatioiden kaudeksi. Lapsi oppii vähitellen ajattelemaan ja päättämään asioita, joista hänellä on joskus ollut konkreettinen havainto. Lapsi oppii myös lisäämään ja vähentämään sekä luokittelemaan ja sarjoittamaan asioita, sekä ymmärtää käsitteet yllä, alla, päällä. Myös lauserakenteet ja kielioppi kehittyvät. Lapsi myös iloitsee onnistumisistaan, mutta myös toisaalta kokee huonoutta asioista, joista ei vielä suoriudu. Lapsi osaa myös keskittyä noin puoli tuntia aikuisen ohjaamaan toimintaan. (Heinämäki 2000, 21–22.)

5 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

5.1 Lapsikäsitys

Lapsi on luontaisesti utelias, tiedonhaluinen ja haluaa oppia uutta yhdessä muiden kanssa. Hän oppii ja kehittyy kokiessaan erilaisia asioita aistiensa kautta. Kokemuksen pohjittaminen toisten lasten ja aikuisen kanssa auttaa lasta sisäistämään kokemuksia. Konstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa, että olennainen lähtökohta lapsen kehityksessä ja oppimisessa on aktiivinen henkinen ja fyysinen toiminta. Lapsen kehittyminen ja oppiminen ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa keskenään. (Ritmala ym. 2009, 197.) Teorian ja käytännön kokemusten kautta olemme muodostaneet oman käsityksemme lapsesta ja lapsen tavasta oppia. Näemme lapsen kokonaisvaltaisena toimijana ja tekijänä, joka oppii parhaiten leikin ja konkreettisen toiminnan kautta. Toiminnan ollessa lapselle mielekästä lapsi osallistuu toimintaan innokkaasti ja toiminnan kautta lapsi saa positiivisia oppimiskokemuksia, jotka toimivat perustana myöhemmälle oppimiselle. Lapsen toiminnan lopputulosta tärkeämpää on itse tekeminen.

5.2 Lapsilähtöisyys ja lasten osallisuus

Varhaiskasvatuksessa lapsen omaa aktiivista roolia painottavasta kasvatuksesta käytetään nimeä lapsilähtöisyys. Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan lapsen oman kulttuuriin, kokemuksiin ja toimintaan perustuvaa oppimis- ja opettamisprosessia. Kasvatusta tarkastellaan ensisijaisesti lapsen kasvu- ja oppimisprosessina ja lapsi on tämän prosessin aktiivinen subjekti, toimija ja tekijä. Lapsilähtöisessä oppimisessä painottuu lapsen oma aktiivinen toiminta, elämyksellisyys ja leikki. (Vilén 2006, 221–222.)

Lapsilähtöisessä näkökulmassa korostetaan oppimisprosessin sosiaalista luonnetta ja lapsen sosiaalisia suhteita. Lapsilähtöisen kasvatusprosessin tavoitteet, sisällöt ja menetelmät lähtevät lapsesta, jolloin kasvatuskäytännöt rakennetaan lasten yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Lapselle on annettava mahdollisuus omaehtoiseen oppimisprosessiin, jossa toteutuvat omaehtoinen tutkiminen, kokeilu ja oivaltaminen. Lapsilähtöinen toiminta ei tarkoita sitä, että aikuinen ei suunnittele toimintaa, vaan se toteutuu pedago-

gisin reunaehdoin eli toiminta suunnitellaan huomioiden lasten kehitystasot ja -tehtävät. (Vilén ym. 2006, 223–224.)

Lapsilähtöisyyden perusajatuksena voidaan pitää lapsen yksilöllisyyden kunnioittamisista, kasvatuskäytäntöjen suunnittelua ja niiden toteuttamista lasten yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Usko lapsen omaehtoiseen kykyyn ja haluun kasvaa ja oppia, mahdollistaa lapsen omaehtoisen oppimisprosessin eli omaehtoisen tutkimisen, kokeilun ja oivaltamisen. Käytetyt menetelmät tavoitteet ja sisällöt lähtevät lapsesta ja lapsen omaehtoisen oppimisen luontaisin ilmenemismuoto on leikki. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 56–57.)

5.3 Oppimis- ja ohjauskäsitys

Kun lapsille ryhdytään suunnittelemaan toimintaa, aikuisen tulisi aina ensiksi tutustua lapseen, jotta toiminta vastaisi heidän tarpeitaan ja kiinnostuksen kohteitaan. Toiminnassa tulisi pyrkiä siihen, että lapsi kykenisi liittämään uuden asian aiempiin kokemuksiinsa ja että uutta asiaa käsiteltäisiin niin kauan ja monipuolisesti, kunnes hänelle syntyy uusia tietorakenteita, joihin hän voi tulevaisuudessa suhteuttaa uusia kokemuksiaan. (Ritmala ym. 2009, 257). Aikuisen on otettava huomioon suunnittelussa ne lainalaisuudet, joiden mukaan lapsen kehitys etenee. Kasvatuksen tulee olla vuorovaikutteista, ja kasvattajan pitää ottaa huomioon lapsen mielipiteet. Toiminnassa lapsi toimii tekijänä eli aktiivisena subjektina eikä ole vain passiivinen toiminnan kohde. (Peilikuva 2010, hakupäivä 20.11.2010.)

Konstruktivistinen oppimiskäsitys korostaa oppijan valmiuksia, aktiivisuuttaan ja tavoitteellista toimintaa sekä oppijan itsearviointia ja tilannesidonnaisuutta. Oppija rakentaa tietorakenteita suhteuttamalla aiemmin opittua uuteen aineistoon. Konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä sosiaalisella vuorovaikutuksella on keskeinen osuus. Oppija oppii parhaiten sellaisista ongelmista, joita hän pitää itselleen merkityksellisinä ja jotka hän pystyy itse ratkaisemaan. Opettajan tulisi ohjata tiedon rakentumista niin, että hän tietää, mitä tehdään, mitkä ovat toiminnan tavoitteet ja miten toiminta liitetään osaksi suunnitelmallista kokonaisuutta. (Ritmala ym. 2009, 72.)

Oppiminen on sosiaalinen tapahtuma, jossa kasvattajat, toiset lapset, aikuiset ja ympäristö ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Vertaisryhmän merkitys oppimisen kannalta on suuri, koska toiset lapset toimivat peileinä, joiden kautta lapsi voi tarkastella omaa osaamistaan ja oppimistaan. Lapsi oppii tuntemaan itseään ja ajatteluaan toimimalla toisten kanssa saaden apua ja tukea toisilta. Lapsi haluaa nähdä ja kokea itse asioita. Alle kouluikäinen lapsi oppii parhaiten leikissä ja toiminnassa, jossa he voivat itse toimia käyttäen monipuolisesti kaikkia aistejaan. Lapsi yhdistää luontevasti toden ja fantasiaa, jolloin lapselle ei ole syytä tarjota valmista oikeata tietoa, vaan turvata erityisesti leikin, sadun ja mielikuvituksen maailma. Lapsi tutkii asioita kokonaisvaltaisesti ja oman itsensä kautta kokeilemalla, tutkimalla ja toimimalla yhdessä muiden kanssa. Leikki ja lapsen omaehtoinen ja konkreettinen tutkiminen ja oppiminen aikuisen sopivalla tuella ja väliintulolla säilyttävät ja edistävät lapsen kiinnostusta oppimiseen. (Vilén ym. 2006, 220–221, 229.)

Opinnäytetyömme toiminnassa lasten oppimisen tukena toimii narratiivisuus. Narratiivisuudella tarkoitetaan prosessia, jossa tietoja, ajatuksia ja tunteita järjestetään tarinalliseksi kokonaisuuksiksi. Tällöin ajattelu tulee eksplikoitavaksi eli selkeästi ymmärrettäväksi ja siten helpommin käsiteltäväksi. (Hyvönen, Kangas, Kultima & Latva. 2007, 47: Bruner 1986; 1996). Narratiivinen oppimisyhteisö nähdään aikuisten ja lasten sekä lasten keskeisenä työjakona. Yhteisön toiminnan kytkeytyessä tietyn teeman toteutukseen aikuiset kantavat vastuun teeman jatkuvuudesta ja uuden aineiston tuomisesta lapsille järjestettävään toimintaan sekä etenevät toiminnassa lasten ehdoilla. Aikuisen vastuulla on leikin, sadun ja leikkimaailman juonien problematisoiminen lasten roolisuhteiden tasolla. Emotionaalisen samastumisen ansiosta lapset omaksuvat ongelmien ratkojan roolin. Lapset toimivat kahdella tasolla, omana itsenään ja sankarin roolissa. (Helenius & Korhonen 2008, 124–125). Opinnäytetyömme toiminnassa lapset samastuvat satujen päähenkilöön lasta kiinnostavien ja ihmettelyä aiheuttavien teemojen kautta.

6 TUOTTEEN LUONNOSTELU JA KEHITTELY

6.1 Alkutuote ja esitestaus

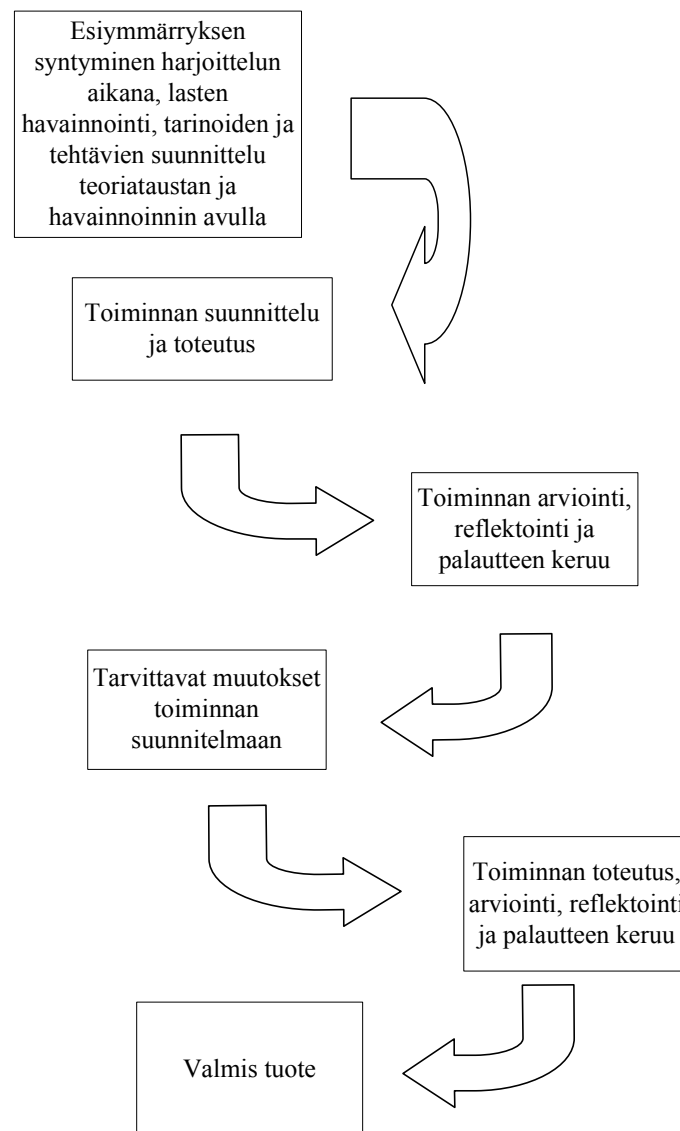
Opinnäytetyötämme varten hankimme esiyymmärrystä testaamalla satuja ja tehtäviä ammattiharjoittelumme (29.11.2010–23.1.2011) aikana. Harjoittelun suoritimme alle kolmevuotiaiden ryhmässä sekä esikouluryhmässä. Esitestausvaihetta varten pyysimme lasten vanhemmilta suostumuksen lasten osallistumisesta toimintaan ja heidän tuotosensa hyödyntämisestä opinnäytetyössämme (Liite 1). Esitestausvaihe kesti kaksi kuukautta, jonka aikana tutustuimme lapsiryhmiin ja näimme lasten todelliset reaktiot toiminnastamme. Opimme myös suunnittelemaan eri ikäryhmille soveltuvaa toimintaa yhdistämällä aiemmin opitun teoriataustan lapsen kehityksestä käytäntöön.

Esitestausvaiheen sadut teimme itse, mutta niiden teemat liittyivät päiväkotivuoden teemoihin ja niissä otettiin huomioon lasten mielenkiinnon ja ihmettelyjen kohteita. Tehtävien suunnittelussa käytettiin apuna myös lasten varhaiskasvatussuunnitelmia ja niissä ilmenneitä kehittämishaasteita ja mielenkiinnon kohteita. Kehittämishaasteita olivat esimerkiksi ryhmässä toimiminen, yhteisten sääntöjen noudattaminen ja toisten huomioon ottaminen. Mielenkiinnon kohteita olivat esimerkiksi laulaminen, musiikki, lukeminen, laskeminen, esiintyminen sekä tarinat ja sadut. Omassa toiminnassamme koemme lapsilähtöisyyden toteutuvan jo tehtävänantojen kautta. Tehtäviin johdattelu tapahtuu satujen kautta, mikä antaa lapsen tehtävälle merkityksen ja motivoi häntä.

6.2 Tuotteen kehittäminen ja eteneminen

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen tuotekehittäminen, jossa sovelsimme toimintatutkimuksen syklisiä rakennetta. Toimintatutkimus etenee toiminnan suunnittelusta toimintaan, sen havainnointiin ja tarvittaviin muutoksiin. (Syrjälä ym. 1994, 30.) Toimintatutkimus voidaan kuvata syklisenä prosessina, jonka syklit koostuvat suunnittelusta, toiminnasta, havainnoinnista ja reflektoinnista. Suunnitteluvaiheessa suunnitellaan uutta toimintatapaa, jonka jälkeen se toteutetaan käytännössä. Toteutuksen jälkeen toimintaa havainnoidaan ja kerätään havaintoaineistoa. Lopuksi tapahtunutta reflektoidaan, eli

käydään läpi ja pohditaan tapahtunutta. Tehdään tarvittavat muutokset ja siirrytään taas suunnitteluvaiheeseen. (Heikkinen, Rovio & Syrjälä 2007, 78–79.) Reflektoinnilla tarkoitetaan ihmisen oman toiminnan tarkastelua, ajatustapoja, kokemuksia sekä itsensä tarkastelua olevana ja kokevana olentona. Ihminen ikään kuin tarkastelee itseään ja toimintaansa erillään itsestään. Toimintatutkimuksen sykliä voidaankin kuvata reflektiivisenä kehänä, jonka eri vaiheiden erottelu voi olla joskus vaikeaa. Monesti nämä vaiheet ovat lomittain. (Heikkinen 2010, 219-222.)

KUVIO 1. Opinnäytetyön eteneminen

Opinnäytetyö aloitettiin esiymmärryksen luomisella, havainnoimalla lapsia sekä yhdistämällä havainnot ja teoriatausta tarinoiden ja tehtävien suunnittelun pohjalle. Esitoteutusvaiheen aikana talvella 2010–2011 toimintakertoja oli 26, jotka rakentuivat kahdek-

san sadun ympärille. Esiymmärrysvaihetta voidaan kuvata opinnäytetyöprosessimme ensimmäiseksi sykliksi. Saamamme palautteen perusteella kehitimme satujen ja tehtävien sisältöjä toimivimmiksi. Kahdeksasta esitestauksen aikana toteutetusta sadusta valitsimme tuotteeseen kolme satua. Satuja ovat Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun, Revontuli ja Vuffen ystävät -satu. Tuotteen viimeistelyvaiheessa keväällä 2011 toteutimme Revontulisadun ja Vuffen ystävät -sadun uudelleen. Esitestauksen aikana saamamme palautteen perusteella emme kokeneet tarpeelliseksi toteuttaa uudelleen satua Tonttu Vikkeläviuhusta.

Opinnäytetyömme eteni sykleittäin jokaisen toimintakerran suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin kautta. Jokaisen toimintakerran jälkeen arvioimme toiminnan toteutusta keskenämme sekä yhdessä työntekijöiden kanssa. Palautteen avulla arvioimme ja reflektoimme toimintaamme ja teimme tarvittavia muutoksia jäljellä oleviin suunnitelmiin ja niiden toteutukseen.

Tuotteen viimeistelyn toteutimme toukokuussa 2011. Toimintakertoja oli yhdeksän, ja ne toteutettiin yhden viikon aikana. Opinnäytetyön toiminnalliseen osuuteen valitsimme projektiluontoista toimintaa, koska halusimme tehdä opinnäytetyön tuloksena syntyvää kansiosta selkeän ja johdonmukaisen. Lisäksi opinnäytetyön toimintaa oli helpompi arvioida kokonaisvaltaisesti, kun toiminta oli suunniteltu molemmille ikäryhmille samoissa raameissa. Toiminta aloitettiin maanantaina pienten ryhmässä Vuffen ystävät -sadulla. Toiminta jatkui tiistaina pienten ryhmässä Vuffen ystävät -sadulla, ja samana päivänä isojen ryhmässä aloitettiin Revontulisatu. Molempia satuja jatkettiin perjantaihin asti. Jokaisena päivänä toinen meistä havainnoi toimintaa lapsihavainnointilomakkeen (LIITE 3) avulla ja yksi ryhmän työntekijä arvioi toimintaa toiminnan arviointilomakkeen (LIITE 2) avulla. Toiminnan viimeisenä päivänä isojen ryhmässä lapsia pyydettiin piirtämään ja kertomaan viikon tapahtumista. Jokaisen toimintakerran toimintasuunnitelma on liitteenä (liite 4.)

6.3 Palautteen keruu

Keräsimme palautetta työntekijöiltä ja lapsilta. Toimintakerroilla oli mukana vähintään yksi työntekijä havainnoimassa toimintaa. Työntekijöille annettiin lomake havaintojen kirjaamista varten (liite 2). Työntekijöiden antaman palautteen perusteella saimme ul-

kopuolista näkemystä sekä kehittämisideoita toimintaamme. Lapsilta palautetta kerättiin heidän piirustusten, sadutuksen ja havainnoinnin kautta. Lapsihavainnointia varten laadimme erillisen havainnointilomakkeen (LIITE 3), jonka kautta varmistimme havainnoinnin kohteen pysyvyyden koko toiminnan toteutuksen ajan. Palautteenkeruuta varten lasten vanhemmilta pyydettiin lupa erillisellä lomakkeella, (liite 1). Palautetta kerättiin kaikilla toimintakerroilla, ja niiden kautta kehitimme toimintaamme.

Käytimme sadutusta esikouluikäisten lasten palautteen keruussa. Sadutus tapahtui viikollisella toimintakerralla, jolloin lapset saivat piirtää ja kertoa viikon mielisimmistä tapahtumista. Sadutus on yksi parhaimmista tavoista ottaa lasten osallisuus ja aloitteen-tekemahdollisuus konkreettisesti huomioon. Sadutuksen kulmakivenä on, että jokainen ihminen osaa kertoa satuja ja jokaisella on ainutlaatuisia kokemuksia, ajatuksia ja kertomuksia, joita voidaan jakaa muille ihmisille. Sadutuksen tavoitteena on lapsen yksilöllisen itseilmaisun ja itsetunnon tukeminen sekä yhteisöllisyyden kokemuksen lujittaminen. Sadutusta voidaan kuvailla lastenkuuntelumenetelmäksi. Lapsen kertoessa omaa satuaan, aikuinen saa tietoa siitä, mitä lapsi ajattelee ja mistä hän on kiinnostunut. Pienen lapsen on muulla tavalla vaikea ilmaista aikuisella esimerkiksi toiveita ja palautetta. Aikuisen kirjoittaessa lapsen satua muistiin sana sanalta puuttumatta itse sadun kerrontaan hän viestii arvostusta ja kunnioitusta lasta kohtaan. (Vilén ym. 2006, 481.)

Toimintakerroilla havainnoimme lasten reaktioita ja suhtautumista toimintaamme. Selvitimme, mistä asioista ja tapahtumista lapset innostuivat ja mitkä aiheet taas eivät saavuttaneet lasten mielenkiintoa. Vilénin ym. mukaan aikuisen tulisi kyetä havainnoimaan lapsen kiinnostuksen kohteita ja tarpeita. Hänen pitäisi ottaa huomioon lapsen aloitteellisuus ja rakentaa toimintaa lapsen omien kokemusten pohjalta. (2006, 223.) Havainnointi tarkoittaa havaitsemista kaikilla aisteilla. Ihminen havaitsee tunteita, sanoja ja toimintaa. Lasten senhetkiset mielenkiinnonkohteet saadaan selville parhaiten lasten leikin kautta, joita ohjaajan tulisi soveltaa pedagogiseen suunnitteluun. (Vilén 2006, 167.) Pienten ryhmässä palautetta saatiin pääasiassa toimintakertojen lapsihavainnoinnin ja työntekijöiden kanssa käytyjen keskustelujen kautta.

6.4 Tuotteen kehittelyn aikana toteutettu toiminta

KUVIO 2. Tuotteen prototyypin kuva

Esitestauksen aikana toteutettu satu Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun

TAULUKKO 1. Toiminta esikouluikäisille lapsille esitestauksen aikana

Toimintakerta/ Teema	Toiminta	Tavoite	Arviointi
1. Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun	<p>1. Aloitus Tutustutaan lasten kanssa Vuffeen ja tavataan Tonttu Vikkeläviuhu</p> <p>2. Toiminta Autetaan Vikkeläviuhua etsimään kadonnutta lahjalistaa ja pyydetään apua karhulta. Ratkaistaan karhun esittämiä jouluisia arvoituksia ja lauletaan arvoitukseen liittyvä joululaulu.</p> <p>3. Lopetus Karhu antaa lapsille oudon paperinpalan.</p>	<p>1. Tutustuminen Vuffeen</p> <p>2. Mielenkiinnon herättäminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>3. Oman vuoron odottamisen opettelua</p>	<p>+ Lapset innostuivat toiminnasta</p> <p>- Arvoituksia liikaa ja osa arvoituksista liian helppoja</p> <p>- Sadun alku liian pitkä</p>
2. Vuffe tapaa Tonttu Vikkelä-	<p>1. Aloitus Kerrataan Vuffen kanssa</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vuffen</p>	<p>+ Johdattelu jumppaan sadun</p>

viuhun	<p>edellisen päivän tapahtumia ja jatketaan matkaa oravan pesälle. Lapset saavat myös oravalta repeytyneen paperin.</p> <p>2. Toiminta Oravan varjojumppa ja joululinen seikkailurata</p> <p>3. Lopetus Rentoutus</p>	<p>kautta</p> <p>2. Karkeamotoriikan harjoittaminen</p> <p>3. Yhteistyötaitojen kehittäminen</p> <p>4. Oman vuoron odottamisen opettelua</p>	<p>kautta</p> <p>+ Oravan varjoleikki</p> <p>- Vaikeus saada lapset kokoontumaan kuuntelemaan ohjeita ja siirtymään rastilta toiselle</p> <p>- Musiikin puuttuminen taustalta</p>
3. Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun	<p>1. Aloitus Kerrataan Vuffen kanssa edellisen päivän tapahtumia ja jatketaan matkaa ketun aukiolle.</p> <p>2. Toiminta Autetaan kettua valmistamaan joulukoristeita metsän kuusiin.</p> <p>3. Lopetus Lasten valmistamien joulu-koristeiden ihaileminen. Kettu antaa lapsille viimeisen paperinpalan.</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>2. Hienomotoriikan kehittäminen</p> <p>3. Oman vuoron odottamisen opettelua</p>	<p>+ Lasten innostus toimintaan</p> <p>+ Kuviorei' ititimet ja lapsen oman kulkusen valitseminen</p> <p>- Musiikin puuttuminen</p>
4. Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun	<p>1. Aloitus Kerrataan Vuffen kanssa edellisen päivän tapahtumia ja mennään pyytämään apua pöllöltä paperinpaloissa esiintyvän salakielen ratkaisemisessa.</p> <p>2. Toiminta Tonttujen salakielen ratkaiseminen.</p> <p>3. Lopetus Salakielen viestissä esiintyneen yllätyksen etsintä.</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>2. Yhteistyötaitojen kehittäminen</p> <p>3. Kielen kehityksen tukeminen</p>	<p>+ Salakielen ratkaiseminen ja taikavesi</p> <p>+ Kaikki osallistuivat toimintaan ja auttoivat toisiinsa</p> <p>- Salakielen ratkaiseminen vaikeaa niille lapsille, jotka eivät vielä osanneet lukea</p>
5. Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun	<p>1. Aloitus/ Toiminta Viikon tapahtumien muistelu yhdessä Vuffen ja jäniksen kanssa.</p> <p>2. Lopetus Piirtäminen viikon mieleenpainuvimmista tapahtumista ja lasten sadutus</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>2. Oman vuoron odottamisen opettelua</p> <p>3. Lapsen itseilmaisuuksien kuvallisesti ja sanallisesti</p>	<p>+ Lasten innokkuus</p> <p>-Tilan ahtaus, hälinä ja kiire</p>

Toimintakerta 1 esitestauksen aikana

Esitestauksen aikana toteutetun sadun Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun ensimmäisen toimintakerran tavoitteita olivat tutustuminen Vuffeen ja lasten mielenkiinnon herättäminen toimintaan Vuffen avulla. Tavoitteena oli myös oman vuoron odottamisen harjoittelu. Jokaista toimintakertaa arvioi ryhmän esiopettaja.

Toiminta alkoi Vuffen esittelyllä, ja ohjaaja (Anna-Kaisa) kertoi lapsille, mitä viikon aikana on tarkoitus tehdä. Varsinainen toiminta alkoi niin, että ohjaaja luki lapsille satua Vuffesta ja hajamielisestä Tonttu Vikkeläviuhusta ja hänen kadottamastaan lahjalistasta. Välillä ohjaaja keskeytti sadun kysyäkseen, tunnistavatko lapset eläinten jälkien perusteella, minkä eläimen luo Vuffe ja Tonttu Vikkeläviuhu ovat matkalla. Satu päättyi karhun esittämien jouluisten arvoitusten ratkaisemiseen ja arvoituksiin liittyvien joululaulujen laulamiseen. Toiminta loppui, kun lapset olivat ratkaisseet kaikki arvoitukset ja karhu oli antanut heille metsästä löytämänsä oudon, salakieltä sisältävän paperinpalan.

Lapset innostuivat Vuffesta ja Tonttu Vikkeläviuhusta kertovasta sadusta. Toiminnan aikana esitettyjä arvoituksia tai arvoituksiin liittyviä vihjeitä oli liikaa, koska osa lapsista ei jaksanut enää keskittyä toimintaan. Arvoitukset olisivat voineet olla haastavampia. Kun toiminta oli päättynyt, lapset innostuivat leikkimään magneettitaulun prototyypillä ja siinä esiintyvillä irtokuvilla. Esiopettajan arvioinnin mukaan sadun alku olisi voinut olla lyhyempi, jolloin lapset olisivat jaksaneet keskittyä paremmin arvoituksiin. Esiopettaja huomautti myös, että kaikkia arvoituksia ei ole tarpeellista esittää, jos lapset vaikuttavat levottomilta. Toiminnalle asetetut tavoitteet olivat realistisia, ja ne toteutuivat. Lasten mielenkiinto toimintaan heräsi Vuffen avulla, ja he olivat innokkaina mukana toiminnassa.

Toimintakerta 2 esitestauksen aikana

Esitestauksen aikana toteutetun toisen toimintakerran tavoitteita olivat lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, karkeamotoristen taitojen ja yhteistyötaitojen kehittäminen sekä oman vuoron odottamisen opettelu.

Toiminta jatkui edellisen päivän muistelulla, jonka jälkeen satu jatkui. Ohjaaja (Anna-Kaisa) luki, kuinka Vuffe ja Vikkeläviuhu jatkoivat matkaansa oravan pesälle lahjalistaa etsien. Sadussa orava kertoi lapsille kovasta myrskystä ja löytämästään kummallisesta paperinpalasta. Sadun jälkeen lapset jaettiin kahteen ryhmään. Toinen ryhmä pääsi aluksi 30 minuutin jumppaan, ja toinen jäi osastolle odottamaan vuoroaan.

Jumpan alussa lapsia pyydettiin kokoontumaan keskiympyrään kuuntelemaan ohjeita. Aiemmin sadussa esiintynyt oravan kuvaama myrsky toteutettiin leikkivarjon avulla. Varjon avulla tehtiin kovaa myrskytuulta, varoiteltiin toisia oravia vaihtamalla paikkoja varjon alla, katsottiin, kuka jäi myrskyn silmään, päästämällä varjo irti ja antamalla sen leijailta lasten päälle ja lopuksi mentiin turvaan tekemällä pesä varjosta. Varjoleikin jälkeen lapsia pyydettiin kokoontumaan keskiympyrään seuraavaa ohjeistusta varten. Lapsille oli koottu Vikkeläviuhun ideoima "Onko sinusta tontuksi?" -seikkailurata. Radalla testattiin tonttujen tarkkuutta nakkelemalla lahjoja (hernepusseja) joulupukin rekeen. Seikkailuradalla testattiin myös tonttujen paketoitaitoja käärimällä kaveri ohueen patjaan. Lisäksi testattiin joulupukin lahjasäkkien kestävyyttä pussihypellyn avulla. Tonttujen vakoilutaitoja testattiin kävelemällä hiljaa varpaillaan lahja (hernepussi) pään päällä, tekemällä kuperkeikkoja ja kierimällä lumihangessa (patjalla). Jumppa loppui rentoutukseen. Lapset saivat poistua jumppasalista, kun kuulivat kulkusen helinää.

Lapset innostuivat erityisesti oravan varjoleikistä, ja myös esiopettaja totesi, että varjoleikki oli yhdistetty hyvin oravan kertomaan. Esiopettaja ehdotti, että tontturadan aikana ohjaaja voisi itse eläytyä Tonttu Vikkeläviuhuksi ja tarkkailla tonttukokelaita. Esiopettaja ehdotti myös, että jumppaan voisi ottaa mukaan kulkusen tai joulukellon, joka olisi soidessaan merkki hiljaisuudesta ja uusista ohjeista. Lisäksi esiopettaja kaipasi tontturadan ajaksi musiikkia elävöittämään rataa, innostamaan lapsia sekä peittämään jumppasalissa kuuluvat äänet. Tontturadan aikana lapsia voisi pyytää laittamaan tonttulakit päähän, jolloin he tuntisivat olevansa oikeita tonttuja ja leikki tulisi paremmin esille toiminnassa.

Toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuivat. Toiminnan aikana lasten karkeamotoriset taidot kehittyivät, lapset tekivät yhteistyötä varjoleikin aikana ja joutuivat odottamaan vuoroaan seikkailuradan tehtävapistellä. Lapset olivat innostuneet oravan varjoleikistä

niin paljon, että olivat jatkaneet leikkiä myöhemmin ulkona. Toiminta oli siirtynyt lasten leikkeihin, jolloin toiminnan voi olettaa olevan heille mielekäästä.

Toimintakerta 3 esitestauksen aikana

Kolmannen toimintakerran tavoitteita olivat lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, hienomotoristen taitojen kehittäminen sekä oman vuoron odottamisen opettelu. Toiminta aloitettiin edellisen päivän toiminnan muistelulla, jonka jälkeen satua jatkettiin. Vuffe ja Vikkeläviuhu saapuivat ketun aukiolle, jossa kettu pyysi lapsia valmistamaan joulukoristeita metsän kuusiin. Kettu antoi lapsille löytämänsä salakieltä sisältävän paperinpalan.

Lapset valmistivat ketulle kuusenkoristeita tekemällä kartongista kartion ja rei'ittämällä kuviorei'ittimellä kuvioita kartioon. Jokaiseen kartioon lisättiin lopuksi lapsen valitsema kulkunen ja lapsen työtä ihailtiin ja mietittiin yhdessä, minne koristeen voisi kotona ripustaa.

Lapset odottivat aamulla innokkaina sadun jatkoa ja uutta salakieltä sisältävää paperinpalaa. Esikoulun opettaja havaitsi, että lapset innostuivat erityisesti kuviorei'ittimistä tutkimalla, millaisia kuvia rei'ittimellä saa, ja kulkusen valitsemisesta, kuuntelemalla tarkasti sen helinää. Esiopettaja huomautti, että ilman kuviorei'ittimiä ja kulkusen valitsemista, tehtävässä ei olisi ollut minkäänlaista loistoa tai haastetta esikouluikäisille lapsille. Toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuivat. Lapset innostuivat toiminnasta ja odottivat sadun jatkoa. Tehtävä harjoitti lasten hienomotorisia taitoja esimerkiksi lasten leikatessa kartonkia ja liimatessaan rei'ittämiään kuvia. Lapset joutuivat odottamaan omaa vuoroaan, koska kahta samanlaista kuviorei'itintä ei ollut. Toimintaa voisi jatkossa kehittää niin, että lasten valmistaessa koristetta taustalla voisi soida joulun musiikki ja toimintaan voisi ottaa mukaan tonttulakit, jolloin toimintaan saataisiin tonttupajamainen tunnelma.

Toimintakerta 4 esitestauksen aikana

Esitestauksen aikana toteutetun neljännen toimintakerran tavoitteena oli lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, yhteistyötaitojen kehittäminen, oman vuoron odottamisen opettelu sekä kielen kehityksen tukeminen.

Toiminta jatkui edellisen päivän muistelulla. Satu jatkui niin, että Vuffe ja Vikkeläviuhu menivät pöllön luo pyytämään apua paperinpalasissa esiintyvän salakielen ratkaisussa. Lasten tehtävänä oli auttaa Vuffea ja hänen ystäviään ratkaisemaan salakieli. Tonttu Vikkeläviuhu antoi lapsille salakielen ratkaisua varten taikapeilin ja tonttujen taikavettä. Salakieli ratkaistiin yhdessä lasten kanssa, ja lapset, jotka osasivat lukea, halusivat lukea paperipalojen viestin muille lapsille. Viestissä kerrottiin yllätyksestä, joka oli piilotettu esikoululuokkaan. Kaikki lapset etsivät yllätystä. Kun yllätys löytyi, tutkimme yhdessä sen sisältöä. Vikkeläviuhu halusi muistaa ja kiittää jokaista lasta lahjalistan etsinnöissä jouluisella herkulla.

Lapset innostuivat erityisesti salakielen ratkaisemisesta ja taikavedestä. Lapset halusivat tulla katsomaan ja haistelemaan taikavettä. Kaikki lapset halusivat myös nähdä yllätyspussin sisällön. Toiminnan aikana lapset saivat itse ratkaista ja lukea salakielen viestin. Kaikki lapset olivat mukana toiminnassa, vaikka eivät päässeet lukemaan tai eivät osanneet lukea salakielen viestiä. Esiopettaja havaitsi myös, että lapset olivat erityisen innostuneita salakielen ratkaisemisesta ja jaksoivat hienosti kuunnella sadun loppuun. Toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettiin, lapset innostuivat toiminnasta, osasivat odottaa omaa vuoroaan ja toimia isossa ryhmässä auttaen muita.

Toimintakerta 5 esitestauksen aikana

Viidennen toimintakerran tavoitteena oli lasten innostaminen toimintaan Vuffen kautta, oman vuoron odottamisen opettelu ja lapsen kuvallisen ja sanallisen itseilmaisun harjoittelu. Viimeisellä toimintakerralla lapsia sadutettiin viikon tapahtumista. Sadutus haluttiin liittää osaksi satua, joten Vuffe ikään kuin kertoi viikon tapahtumista paitsi jääneelle jänikselle, millaisen seikkailun se oli kokenut. Lapsia pyydettiin piirtämään ja kertomaan ohjaajalle (Anna-Kaisa) viikon mieleenpainuvimmasta tapahtumasta.

Toiminnan kautta selvisi, mistä lapset olivat innostuneet eniten. Lasten saduissa esiintyi enimmäkseen Vuffe, Tonttu Vikkeläviuhu ja kadonnut lahjalista.

Toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuivat. Lapset siirtyivät innokkaina piirtämään mieleenpainuvinta tapahtumaa. Lapset joutuivat odottamaan vuoroaan, koska lasten kertomuksia kirjoitti muistiin vain yksi ohjaaja (Anna-Kaisa). Kaikki lapset osasivat piirtää mieleenpainuvimman tapahtuman, mutta osalle sadun kertominen tuotti vaikeuksia. Sadutus olisi onnistunut joidenkin lasten osalta paremmin, jos tila olisi ollut rauhallinen ja sadutukselle olisi annettu enemmän aikaa.

KUVIO 3. 6-vuotiaan lapsen piirustus Tonttu Vikkeläviuhusta ja Vuffesta

Olipa kerran Vuffe ja Vikkeläviuhu, jotka lähtivät kävelylle, jotka tapasivat ketun matkalla. Kettu sanoi, että “Miksi tulitte meille tänään, etsittekö muka lahjalistaa, ha ha ha ha haa, empäs anna teille sitä!” Ja kettu juoksi karkuun. Silloin Vikkeläviuhu sanoi, että “Se ei tainnut olla se vielääkään. Lähdetäämpäs etsimään sitä uudesta talosta sitä lahjalistaa. Loppu. (Lapsi 6 vuotta.)

KUVIO 4. 6-vuotiaan lapsen piirustus Tonttu Vikkeläviuhusta ja lumiukosta

”Tonttu Vikkeläviuhu löysi lumiukon. Lattoi sille nenän, koska sillä ei ollut nenää.

Laittoi sille napit, sillä ei ollut nappeja. Siihen se loppui.” (Lapsi 6 vuotta)

KUVIO 5. 6-vuotiaan lapsen piirustus Tonttu Vikkeläviuhusta

Olipa kerran tonttu, jonka nimi oli Vikkeläviuhu. Hän etsi lapsien lahjalistaa, mutta yht’äkkiä siellä kuusen alla oli lapsien lahjalista ja hän huudahti: “Täällä se on, täällä se on!” Mutta muita tonttuja ei ollut vielä näkynyt, ne olivat lähteneet jo Korvatunturille päin. Niimpä Vikkeläviuhukin lähti Korvatunturille päin lämmittelemään. Sen pituinen se. (Lapsi 6 vuotta.)

Esitestauksen aikana toteutettu satu Tonttu Vikkeläviuhun matkasta Korvatunturille

Lapset innostuivat Tonttu Vikkeläviuhusta niin paljon, että toimintaa havainnoinut esiopettaja ehdotti, että Vikkeläviuhun tarinaa jatketaan vielä muutama päivä. Ideoimme yhdessä esiopettajan kanssa jatkoa tarinalle, ja esiopettaja ehdotti, että tarina kerrottaisiin vapaasti käyttäen apuna musiikkia ja rekvisiittaa.

TAULUKKO 2. Toiminta esikouluikäisille lapsille esitestauksen aikana

Toimintaker- ta/ Teema	Toiminta	Tavoite	Arviointi
6. Vikkelä- viuhun matka Korvatunturil- le	<p>1. Aloitus Kuvataan lapsille Vikkeläviuhun matkaa Korvatunturille vapaan ker- ronnan, musiikin ja rekvisiitan avulla</p> <p>2. Toiminta Valmistetaan lasten kanssa Vikke- läviuhun näkemiä kauniita huurre- puita</p> <p>3. Lopetus Ihailaan lasten tekemiä töitä yksi- löllisesti</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vik- keläviuhun avul- la</p> <p>2. Hienomoto- riikan harjoitta- minen</p> <p>3. Ohjeiden noudattamisen harjoittelua isos- sa ryhmässä</p>	+ Vapaa ker- ronta + Musiikki + Tehtävään johdattelu sadun kautta
7. Vikkelä- viuhun matka Korvatunturil- le	<p>1. Aloitus Kuvataan lapsille Vikkeläviuhun matkaa Korvatunturille vapaan ker- ronnan, musiikin ja rekvisiitan avulla</p> <p>2. Toiminta/ Lopetus Piparien leivonta ja tonttukoulun tehtävien tekeminen</p> <p>3. Lopetus Piparien koristelu seuraavana päi- vänä</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vik- keläviuhun avul- la</p> <p>2. Hienomoto- riikan ja kogni- tiivisten taitojen kehittäminen</p> <p>3. Oman vuoron odottamisen opettelua</p>	+ Vapaa ker- ronta + Lasten eläytyminen satuun + Musiikki
8. Vikkelä- viuhun matka Korvatunturil- le	<p>1. Aloitus Joulupukin muori kertoo lapsille Korvatunturin joulunodotuksesta, tutkii muistikirjaansa ja huomaa yhdessä lahjalistan puuttuvan.</p> <p>2. Toiminta Luetaan Vikkeläviuhun perille tuoma lahjalista, syödään pipareita ja lauletaan joululauluja</p> <p>3. Lopetus Joulumuori ja Vikkeläviuhu lähte- vät viemään lahjalistaa joulupukille</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vik- keläviuhun avul- la</p> <p>2. Oman vuoron odottamisen opettelua</p>	+ Vapaa ker- ronta + Lasten eläytyminen toimintaan + Leikki sel- västi mukana toiminnassa, johon osallis- tuivat niin lapset kuin aikuisetkin

Toimintakerta 6 esitestauksen aikana

Kuudennen toimintakerran tavoitteita olivat lasten innostaminen toimintaan Vikkeläviuhun avulla, hienomotoristen taitojen harjoittaminen sekä ohjeiden noudattamisen harjoittelua isossa ryhmässä.

Vikkeläviuhun matka Korvatunturille sadun aloitti ryhmän esiopettaja näyttäen esimerkkiä, koska ohjaaja (Anna-Kaisa) vierasti vielä sadun kertomista vapaan kerronnan kautta. Esiopettaja esitti Vikkeläviuhua käyttäen apunaan tonttulakkia ja musiikkia. Hän kertoi Vikkeläviuhuna, kuinka häntä pelottivat metsässä kiiluvat silmät ja kuinka kauniilta kuuran peittämät puut näyttivät. Lasten tehtävänä oli valmistaa huurrepuita kartongin, maalin, hileiden ja kelmun avulla.

Lapset eläytyivät satuun aivan eri tavalla vapaan kerronnan kautta. He olivat mukana kokonaisvaltaisesti ja olivat ikään kuin Vikkeläviuhun mukana metsässä nähden kiiluvat susien silmät ja huurrepuut. Lapsista näki, kuinka he nauttivat esiopettajan esityksestä. Toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettiin. Lapset innostuivat toiminnasta ja vapaasta kerronnasta todella paljon. Toiminnalle suunniteltu tehtävä kehitti heidän hienomotorisia taitojaan ja heille annettiin ohjeet tehtävää varten isossa ryhmässä.

Toimintakerta 7 esitestauksen aikana

Esitestauksen aikana toteutetun toiminnan seitsemännen toimintakerran tavoitteita olivat innostaminen toimintaan Vikkeläviuhun avulla, hienomotoristen ja kognitiivisten taitojen kehittäminen sekä oman vuoron odottamisen opettelu.

Ohjaaja (Anna-Kaisa) kertoi sadun vapaasti elävöityen Vikkeläviuhuksi käyttäen apunaan tonttulakkia ja musiikkia. Vikkeläviuhu pääsi sadussa Korvatunturille, kurkisteli tupien ikkunoista nähden tonttujen tekevän tonttukoulun tehtäviä sekä haistellen jouluisia tuoksuja. Lapset olivat kokoajan Vikkeläviuhun mukana tehden samoja asioita kuin Vikkeläviuhu. Lasten tehtäväksi tuli valmistaa pipareita, jotka koristeltaisiin seuraavana päivänä, ja ratkaista tonttukoulun tehtäviä. Lapset jaettiin pienempiin ryhmiin, koska piparimuotteja ei riittänyt kaikille lapsille kerralla.

Ohjaaja huomasi, kuinka paljon paremmin lapset pääsevät mukaan satuun vapaan kerronnan kautta. Esiopettajan kanssa käydyssä keskustelussa kävi ilmi, kuinka innokkaina lapset lähtivät mukaan satuun. Esiopettaja totesi, että vapaa kerronta vaatii ohjaajalta rohkeutta, kykyä eläytyä ja hitusen luovuutta. Toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettiin, lapset olivat innokkaina mukana, heidän hienomotoriset taitonsa kehittyivät piparien leivonnassa ja kognitiiviset taidot tonttukoulun tehtävien ratkaisemisessa.

Toimintakerta 8 esitestauksen aikana

Kahdeksannen toimintakerran tavoitteita olivat innostaminen toimintaan Vikkeläviuhun avulla ja oman vuoron odottaminen. Suunnittelimme yhdessä esiopettajan kanssa lapsille esityksen, johon hekin pääsivät osallistumaan. Lapset olivat joulujuhlaharjoituksissa, ja sillä aikaa teimme esikoulun luokkahuoneeseen tilan, joka kuvasi Korvatunturia. Esiopettaja esitti joulupukin muoria ja oli odottamassa lapsia luokassa, kun he palasivat harjoituksista. Ohjaaja (Anna-Kaisa) esitti Vikkeläviuhua, joka palasi Korvatunturille lahjalistan kanssa. Esiopettaja kertoi lapsille joulumuorina Korvatunturin joulupuuhista ja huomasi, kuinka yhden lapsen lahjalista puuttui. Vikkeläviuhu koputti luokkahuoneen ikkunaan ja juoksi luokan ovelle, jossa joulumuori ja lapset ottivat Vikkeläviuhun vastaan. Kadonnut lahjalista luettiin yhdessä lasten kanssa, maisteltiin lasten leipomia pipareita ja laulettiin joululauluja. Lopuksi joulumuori ja Vikkeläviuhu lähtivät viemään lahjalistaa lahjojen valmistustupaan.

Toiminta onnistui kaiken kaikkiaan todella hyvin. Lapset olivat mukana kaikilla aisteillaan ja halusivat hakea tonttulakit päähänsä ja esittää joulumuorin tonttuja. Kun Vikkeläviuhu saapui lasten luo, lapset innostuivat vielä enemmän. Joulumuorin lukiessa kadonnutta lahjalistaa, eräs poika esitti tonttua kertoen aina lahjan kohdalla, onko lahjaa varastossa vai pitääkö se valmistaa. Vapaa kerronta otti lapset osaksi satuja, ja he pääsivät oppimaan uusia asioita leikin kautta. Vapaa kerronta on lapsilähtoisempää toimintaa kuin suoraan paperista lukeminen, lasten ihmettelyillä ja kysymyksille annetaan tilaa ja lapset voivat paremmin eläytyä sadun hahmoihin ja heidän seikkailuihinsa. Toiminnan onnistumista kuvaa myös se, että lapset puhuivat Vikkeläviuhusta myöhemmin opinnäytetyön tuotekehityksen viimeistelyn aikana keväällä 2011.

7 TUOTTEEN VIIMEISTELY

Esitestausvaiheen aikana saamamme palautteen perusteella muokkasimme toimintaa ja tehtäviä tuotteen viimeistelyä varten keväälle 2011. Saamamme palautteen perusteella lisäsimme pienille lapsille suunnattuun toimintaan yllätyksiä ja konkreettisia esineitä elävöittämään toimintaa. Olimme mukaan toimintaan oikeita käpyjä, värikortteja sekä sulkia. Lisäksi halusimme saada lapset paremmin mukaan toimintaan keskustelemalla eläimistä ja niiden tavoista liikkua ja äänellä. Esitestauksen palautteen perusteella isojen lasten toimintaan lisättiin konkreettista toimintaa väripurkkien avulla, jolloin lapset pääsivät tutkimaan ja ihmettelemään, kuinka värit sekoittuvat lasipurkissa. Toimintaan lisättiin myös maalaus päiväreillä ja lapset saivat itse sekoitella värejä keskenään. Jumpa suunniteltiin Revontuli-teemaan sopivaksi ja tehtävät rakentuivat Revontuli-sadun ympärille.

Toteutimme opinnäytetyön tuotteen viimeistelyn keväällä 2011 samoissa päiväkodeissa, joissa suoritimme esitestausvaiheen. Opinnäytetyömme aihe oli jo entuudestaan työntekijöille tuttu, joten emme nähneet tarpeelliseksi esitellä opinnäytetyömme aihetta ja toimintaa työntekijöille uudestaan. Olimme aikaisemmin keväällä käyneet sopimassa työntekijöiden kanssa opinnäytetyömme toiminnan ajankohdasta ja esittelemässä toimintamme teemat. Jätimme samalla kerralla päiväkodeille myös opinnäytetyösuunnitelman, jossa oli kuvattuna kaikkien toimintakertojen suunnitelmat.

7.1 Toiminta alle kolmevuotiaille

TAULUKKO 3. Toiminta alle kolmevuotiaille

Toimintaker- ta/Teema	Toiminta	Tavoite	Arviointi
1. Vuffen ystävät	<p>1. Aloitus Tutustutaan lasten kanssa Vuffeen</p> <p>2. Toiminta Mennään jäniksen luo, Miten jänis äänтелеe ja miten nenänpää liikkuu? Nostetaan loru Vuffen pussista</p> <p>3. Lopetus Lauletaan jänikseen liittyviä lauluja</p>	<p>1. Tutustutaan lapsiin ja Vuffeen</p> <p>2. Tutustutaan jänikseen</p> <p>3. Mielenkiinnon herättäminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>4. Oman vuoron odottamisen opettelu</p>	<p>+ Toiminta oli sopivan pituinen</p> <p>+ Lasten iät hyvin huomioitu</p> <p>+ Eläinten kiinnitys oli mukavaa</p> <p>-Rauhaton tila</p>
2. Vuffen ystävät	<p>1. Aloitus Kerrataan Vuffen kanssa edellisen päivän tapahtumia ja tutustutaan uusiin lapsiin</p> <p>2. Toiminta Mennään karhun luo ja nostetaan loru pussista, opetellaan miten karhu äänтелеe ja liikkuu</p> <p>3. Lopetus Lauletaan nalle/karhu - laulu</p>	<p>1. Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille</p> <p>2. Tutustutaan karhuun ja sen tapoihin</p> <p>3. Innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>4. Oman vuoron odottamisen opettelu</p>	<p>+ Edellisen päivän kertaus oli hyvä</p> <p>+ Eläinten kiinnitys oli mukavaa</p> <p>+ Toiminta oli sopivan mittainen</p> <p>-laulu hieman tuntematon</p>
3. Vuffen ystävät	<p>1. Aloitus Kerrataan Vuffen kanssa edellisen päivän tapahtumia ja tutustutaan uusiin lapsiin</p> <p>2. Toiminta Mennään oravan luo ja nostetaan loru pussista. Annetaan käpyjä oravalle. Pussissa myös oikeita käpyjä, joita tutkitaan lasten kanssa.</p> <p>3. Lopetus Lauletaan jänis/pupu-laulu</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>2. Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille</p> <p>3. Oravaan ja käpyihin tutustuminen</p> <p>4. Oman vuoron odottamisen opettelu</p>	<p>+ Toiminta oli sopivan mittainen</p> <p>+ Lapset olivat hyvin toiminnassa mukana</p> <p>+ Omat, oikeat kävyt innostivat</p>

4. Vuffen ystävät	<p>1. Aloitus Kerrataan Vuffen kanssa edellisen päivän tapahtumia ja tutustutaan uusiin lapsiin</p> <p>2. Toiminta Mennään ketun luo ja nostetaan loru pussista. Tutkitaan revontulien värejä ja nostetaan pussista värikortteja.</p> <p>3. Lopetus Tutkitaan korttien värejä lasten vaatteiden kautta.</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>2. Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille</p> <p>3. Väreihin tutustumista</p> <p>4. Oman vuoron odottamisen opettelua</p>	<p>+ Toiminta oli sopivan mittainen</p> <p>+ Sopi hyvin kaikille ryhmän ikäryhmille</p> <p>+ Värit kiinnostivat lapsia ja aiheuttivat keskustelua</p>
5. Vuffen ystävät	<p>1. Aloitus Kerrataan Vuffen kanssa edellisen päivän tapahtumia ja tutustutaan uusiin lapsiin</p> <p>2. Toiminta Mennään pöllön luo ja nostetaan pussista loru. Pussissa myös pöllön ”pyrstösulka” jolla kutitellaan lapsia</p> <p>3. Lopetus Tutkitaan taivasta. Lauletaan ja leikitään tähti-laulu</p>	<p>1. Innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>2. Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille</p> <p>3. Pöllöön, kuuhun ja tähtiin tutustuminen</p> <p>4. Oman vuoron odottamisen opettelua</p>	<p>+ Lapset pitivät heille esitetyistä kysymyksistä</p> <p>+ Sulka innosti lapsia</p> <p>+tähti-laulu oli mieluisa</p>

7.1.1 Toimintakerta 1

Aloitimme opinnäytetyömme toiminnan toteutuksen pienten ryhmässä Vuffen ystävät -sadulla. Toimintakerran tavoitteena oli tutustua lapsiin ja Vuffeen sekä jänikseen. Tavoitteena oli myös herättää lasten mielenkiinto toimintaan Vuffen avulla sekä harjoitella oman vuoron odottamista. Toimintakerralla oli mukana kolme lasta sekä ryhmän lastenhoitaja, joka arvioi toiminnan toteutusta.

Toiminta alkoi Vuffe-koiran ja ohjaajan (Hanna) esittelyllä. Ohjaaja pyysi lapsia laittamaan jäniksen paikalleen ja viemään Vuffen jäniksen luo. Seuraavaksi lapsi pyydettiin nostamaan Vuffen pussista jäniksen loru ” Jänis pieni, pehmoinen, pörröinen ja suloinen. Hyppii, pomppii metsässä, jättää lumeen jälkensä. Etsii, kaivaa kinosta, mikähän on jäniksen herkkua?” Lapsia pyydettiin vastamaan lorun kysymykseen ja pohdittiin,

miten jäniksen nenänpää liikkuu ja miten jänis äänitelee. Lopuksi lasten kanssa laulettiin ja leikittiin jänis ja pupu aiheiset laulut.

Toiminnan päätyttyä työntekijä palautti toiminnan arviointilomakkeen. Työntekijän mukaan lapset jaksoivat istua ja kuunnella ihan hyvin ja toiminta ei ollut liian pitkä. Lisäksi työntekijä koki, että lasten ikä- ja kehitystaso oli huomioitu. Työntekijän ja meidän mielestä lasten vähäinen määrä vaikutti siihen, että ohjaajan ja lasten välille ei syntynyt paljoakaan kommunikaatiota.

Havainnointimme pohjalta huomasimme, että tilan rauhattomuus vaikutti lasten keskittymiseen ja lapset ujostelivat aluksi. Toiminnan edetessä lapset rohkaistuivat ja innostuivat erityisesti siitä, että pääsivät kiinnittämään Vuffen ja jäniksen paikoilleen ja nostamaan lorun pussista. Toiminta oli myös meidän mielestämme hyvän pituinen ryhmän lapsille.

Mielestämme toiminnallemme asetetut tavoitteet olivat realistisia ja ne saavutettiin. Toiminnasta heräsi kehittämisideoita, kuten että jäniksen nenänpäästä keskustellessa olisi ohjaaja voinut kutittaa jokaisen lapsen nenänpäätä sekä lorun arvoituksen ratkettua pussista voisi löytyä porkkana, jota voitaisiin tutkia yhdessä lasten kanssa.

7.1.2 Toimintakerta 2

Toisella kerralla tavoitteena oli Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille. Ryhmässä olevien lapsien lukumäärä vaihteli viikon aikana ja melkein joka päivä paikalla oli uusia lapsia, joten koimme tärkeäksi esitellä Vuffen ja aikaisemmin tavatut ystävät jokaisella kerralla. Tavoitteena oli myös tutustua karhuun ja sen tapoihin sekä innostaa lapsia toimintaan Vuffen avulla. Lisäksi tavoitteena oli oman vuoron odottamisen opettelua. Toimintaa oli arvioimassa ryhmän lastenhoitaja.

Toiminta alkoi Vuffe-koiran ja ohjaajan (Hanna) esittelyllä. Lasten kanssa kerrattiin mitä maanantaina oli tapahtunut ja kenen luona Vuffe oli käynyt. Ohjaaja pyysi lapsia laittamaan karhun paikalleen ja viemään Vuffen karhun luo. Seuraavaksi lapsia pyydettiin nostamaan Vuffen pussista karhun loru ”Karhu suuri, voimakas, ompii metsän kuningas. Tallustellen, löntystellen, menee omaan luolaansa. Siellä ottaa asennon hyvän ja

vaipuu pian uneen syvään.” Lapsia pyydettiin näyttämään miten karhu murisee ja ohjaaja myös näytti mallia. Lapsilta myös tiedusteltiin miten karhu liikkuu ja osaavatko he karhukävelyä. Ohjaaja näytti miten hänen mielestään karhut kävelevät. Lapsen eivät innostuneet murinasta, yhtä lasta lukuun ottamatta, eivätkä lapset myöskään innostuneet karhukävelystä. Lopuksi lasten kanssa laulettiin nalle-laulu.

Toiminnan päätyttyä työntekijä palautti toiminnan arviointilomakkeen. Työntekijän mukaan tuokio oli sopivan pituinen ja siihen oli yhdistetty runo, laulu ja tietoa siitä, miten karhu kävelee. Työntekijän mielestä oli kiva, että lapsille kerrattiin edellisen päivän tapahtumat, koska paikalla oli myös uusia lapsia. Työntekijä havaitsi myös sen, että lapset käyvät mielellään laittamassa kuvia tauluun kiinni. Työntekijä arveli, että laulu oli ryhmälle sen verran tuntematon, joten lapset eivät osallistuneet siihen yhtä paljon, kuin jos kyseessä olisi ollut tutumpi laulu.

Havainnointimme pohjalta esiin nousi jälleen se, että tilan rauhattomuus ja ulkopuoliset keskeytykset vaikuttivat edelleen lasten keskittymiseen. Myös meidän mielestä lapset innostuivat kuvien kiinnityksestä ja laulu rauhoitti lapsia sopivasti ja he enemmänkin kuuntelivat ohjaajan laulua, kuin lauloivat itse.

Toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettiin osaksi. Lapset eivät lähteneet mukaan karhu-toimintaan niin aktiivisesti, kuten olimme ajatelleet, mutta kuitenkin lapset kuuntelivat, mitä ohjaajalla oli karhusta kerrottavana. Toimintaa voisi kehittää siten, että lauluun voisi kehittää leikin, jolloin lapset voisivat leikkiä laulun mukana. Tilalle voisi myös vaihtaa tutumman nalle-laulun, jolloin lasten olisi helpompi leikkiä mukana.

7.1.3 Toimintakerta 3

Kolmannella toimintakerralla tavoitteena oli Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille sekä innostaminen toimintaan Vuffen avulla. Tavoitteena oli myös oravaan ja käpyihin tutustuminen sekä oman vuoron odottamisen opettelu. Toimintaa oli arvioimassa ryhmän lastenhoitaja.

Toiminta alkoi Vuffe-koiran ja ohjaajan (Hanna) esittelyllä. Lasten kanssa kerrattiin mitä maanantaina ja tiistaina oli tapahtunut ja kenen luona Vuffe oli käynyt. Ohjaaja

pyysi lapsia laittamaan oravan paikalleen ja viemään Vuffen oravan luo. Seuraavaksi lapsia pyydettiin nostamaan Vuffen pussista oravan loru ”Mikäs tuolla vilahtaa, kuusesta kuuseen loikkaa? Se taitaa olla orava, jolle kuusen kävyt maittaa. Käpy kypälässä istuu, kuusen oksalla, haukkaa pientä käpyä, oravan herkkua.” Lapsia pyydettiin antamaan oravalle sen kävyt, jotka olivat tippuneet maahan. Ohjaaja antoi lapsille pahvikäpyjä, joita he kiinnittivät pohjaan. Vuffen pussissa oli lapsille yllätys, ja se pyydettiin nostamaan. Pussista löytyi oikea käpy, jota tutkittiin yhdessä. Tämän jälkeen ohjaaja jakoi jokaiselle lapselle oman kävyn, joita lapset saivat tutkia. Lapset saivat kävyt itselleen. Lopuksi lasten kanssa laulettiin ja leikittiin uudestaan pupu-laulu.

Toiminnan päätyttyä työntekijä palautti toiminnan arviointilomakkeen. Työntekijä muistan tuokio oli jälleen kerran sopivan pituinen ja lapset olivat hyvin toiminnassa mukana. Lapset olivat myös iloisia saatuaan omat kävyt.

Oman havainnointimme pohjalta huomasimme, että ohjaaja ja Vuffen olivat jo tuttuja osalle lapsista ja lapset uskalsivat osallistua paremmin. Pienin vauva osallistui toimintaan tutkimalla omaa käpyään. Lapset innostuivat erityisesti, kun pussista löytyi oikea käpy. ”Aion antaa tän äitille”, sanoi eräs pieni tyttö kävyn saatuaan. Lasten kysymyksille ja juttelulle annettiin hyvin tilaa, ja mielestämme toiminta onnistui erittäin hyvin.

Toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettiin mielestämme erittäin hyvin. Lapset innostuivat juttelemaan oravista ja tutkimaan käpyjään. Lapset myös joutuivat odottamaan omaa vuoroaan käpyjen kiinnityksessä ja oman kävyn saamisessa. Jäimme miettimään olisiko kerralle löytynyt jokin sopiva orava-laulu, mutta toisaalta pupu-laulu ja -leikki oli lapsille tuttu ja he osallistuivat siihen hyvin jo maanantaina, samoin kuin tälläkin kerralla.

7.1.4 Toimintakerta 4

Neljännellä kerralla tavoitteena oli Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille sekä toimintaan innostaminen Vuffen avulla. Toiminnan tavoitteena oli myös tutustua väreihin ja oman vuoron odottamisen opettelua. Toimintaa oli arvioimassa ryhmän lastentarhanopettaja.

Toiminta alkoi Vuffe-koiran ja ohjaajan (Hanna) esittelyllä. Lasten kanssa kerrattiin, mitä edellisinä päivinä oli tapahtunut ja kenen luona Vuffe oli käynyt. Ohjaaja pyysi lapsia laittamaan ketun paikalleen ja viemään Vuffen ketun luo. Seuraavaksi lapsia pyydettiin nostamaan Vuffen pussista ketun loru ”Mikäs metsässä vilahti, pesäkoloon livah-ti. Hännänpään valkean ennätin mä huomata. Olikohan se kettu, tuo metsän ovelin otus?” Pussista löytyi myös jotain muuta. Pussissa oli sininen, punainen, keltainen ja vihreä kortti, jotka lapset saivat nostaa vuorollaan. Kortteja tutkittiin yksi kerrallaan ja kyseessä olevaa väriä etsittiin lasten vaatteista. Lapset innostuivat myös itse etsimään värejä vaatteistaan. Väriä löydyttyä ohjaaja kutitti sitä kohtaa, missä väriä oli. Lapset saivat värikortit itselleen.

Toiminnan päätyttyä työntekijä palautti toiminnan arviointilomakkeen. Työntekijän mukaan toiminta oli jälleen sopivan mittainen ja lasten kehitystasolle sopivaa. Lapset jaksoivat hyvin keskittyä toimintaan. Toiminta sopi hyvin ryhmän eri-ikäisille lapsille, ja lapset olivat kiinnostuneita ja värit aiheuttivat keskustelua. Toiminta onnistui hyvin isommassakin ryhmässä. Kehitysideana työntekijä esitti ajatuksen jonkin värilaulun liittämisestä toimintaan.

Oman havainnointimme kautta huomasimme, että väreistä syntyi juttelua ja ohjaajaa huomioi jokaisen lapsen yksilöllisesti värien avulla. Edellisen kerran käyty ja tämän kerran värikortit kiinnostivat lapsia selvästi enemmän kuin pelkät kuvat. Uudet lapset jäivät toiminnan jälkeen tarkkailemaan, tutkimaan ja koskettelemaan magneettitaulun prototyyppejä. Edellisillä kerroilla ujoilleen lapset innostuivat lähtemään mukaan toimintaan. Lapsia myös kiinnostivat ohjaajan paidassa olevat värit, ja kaikki ohjaajan paidan värit käytiin myös läpi.

Toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettiin, ja lapset innostuivat tutkimaan värejä niin korteista kuin omista vaatteistaan. Lapset joutuvat myös harjoittelemaan oman vuoron odottamista värien tutkimisen aikana. Toiminnasta heräsi kehittämissideana lasten silmien värien tutkiminen korttien avulla.

7.1.5 Toimintakerta 5

Viimeisen toimintakerran tavoitteena oli Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille, innostaminen toimintaan Vuffen avulla sekä oman vuoron odottamisen opettelua. Lisäksi tavoitteena oli pöllöön, kuuhun ja tähtiin tutustuminen. Toimintaa arvioi ryhmän lastenhoitaja.

Viimeisellä kerralla Vuffea ja ohjaajaa ei tarvinnut enää esitellä, sillä kaikki lapset olivat jo tuttuja. Lasten kanssa kerrattiin, mitä edellisinä päivinä oli tapahtunut ja kenen luona Vuffe oli käynyt. Ohjaaja tiedusteli lapsilta, mikä eläin ei jätä jälkiä maahan. Edellisten päivien eläimet olivat jättäneet jälkensä, mutta viimeisellä kohdalla ei näkynyt mitään. Ohjaaja otti esiin pöllön, jolloin lapset alkoivat huhuilla. Ohjaaja pyysi lapsia laittamaan pöllö paikalleen ja viemään Vuffen pöllön luo. Seuraavaksi lapsia pyydettiin nostamaan Vuffen pussista pöllön loru ”Pöllö lentää liihottaa, omaan kotipuuhun. Katsoo taivaan tähtiä, hän haluaisi lentää kuuhun. Mutta vanha ja viisas pöllö on ja valan hyvin tietää, ettei edes pöllö voi sinne asti lentää.” Pussissa oli myös toinen yllätys. Lapsia pyydettiin nostamaan se esiin. Pussista paljastui ”pöllön pyrstösulka”. Jokaiselta lapselta kysyttiin yksitellen: ”Kutittaako pöllön pyrstösulka (lapsen nimi)?” Jonka jälkeen lasta kutitettiin kasvoista tai käsistä. Sulka kutitti kaikkia lapsia lukuun ottamatta yhtä, joka kuitenkin halusi hetken kuluttua kokeilla kutittaako sulka sittenkin. Lopuksi lasten kanssa tutkittiin taivasta ja etsittiin sieltä kuu ja tähdet. Laulettiin ja leikittiin myös tähti-laulu, jonka lapset osasivat todella hyvin.

Toiminnan päätyttyä työntekijä palautti toiminnan arviointilomakkeen, jossa oli lisäky symys viimeiselle kerralle. Työntekijä oli havainnut lasten nauttineet tuokiosta ja sen olleen mukava ja rauhallinen. Työntekijän mielestä tarina eteni kivasti ja koko viikko oli mukava. Työntekijä myös koki, että oli saanut ideoita omaa työtään ajatellen ja hän voisi kuvitella tekevänsä jotain samantyyppistä lasten kanssa.

Havainnoinnin kautta huomasimme, että lapset pitivät heille esitetyistä kysymyksistä ja vastasivat niihin innokkaasti. Lapset innostuivat myös sulasta sekä Tuiki, tuiki, tähtönen-laulusta. Toiminnan jo loputtua kaksi pientä tyttöä tutki pohjaa ja siinä olevia eläimiä, jolloin pieni poika tuli pohjan eteen, osoitti Vuffea ja sanoi: ”Tuo on Vuffe.”

Toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuivat, ja lapset innostuivat tutkimaan kuvan taivasta ja siellä näkyviä taivaankappaleita. Lapset myös osallistuivat aktiivisesti laululeikkiin.

7.2 Toiminta esikouluikäisille

TAULUKKO 4. Toiminta esikouluikäisille

Toimintakerta/ Teema	Toiminta	Tavoitteet	Arviointi
1. Revontulet	<p>1. Aloitus Muistellaan Vuffea ja talven tapahtumia</p> <p>2. Toiminta Vuffe haluaa kertoa lapsille unestaan, joka liittyi revontuliin. Mennään jäniksen luo ja kuunnellaan revontulilaulu. Jatketaan matkaa karhun luo ja sekoitetaan vesivärejä.</p> <p>3. Lopetus Maalaaminen pääväreillä</p>	<p>1. Lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>2. Värien kertaaminen</p> <p>3. Oman vuoron opettelu ja keskitymisen harjoittelu</p>	<p>+ Lapset ja ohjaaja tuttuja keskenään</p> <p>+ Välineet valmiina</p> <p>+ Värien sekoittaminen lasipurkkeihin</p> <p>+ Toiminnan siirtyminen leikkiin</p> <p>- Toiminta oli aluksi rauhatonta, lapsia jännitti uusi tilanne</p>
2. Revontulet	<p>1. Aloitus Vuffen jatkaa unen kertomista</p> <p>2. Toiminta Jumppa</p> <p>3. Lopetus Rentoutus</p>	<p>1. Lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>2. Oman vuoron odottaminen, toisten lasten huomioiminen</p> <p>3. Motoriikan harjoittelu</p> <p>4. Rauhoittuminen jumpan jälkeen</p>	<p>+Revontulitanssin musiikki</p> <p>+ Seikkailurata</p> <p>+ Roolit eri tehtäväpisteillä</p> <p>+ Loppurentoutus</p> <p>-Ohjeiden epäselvyys</p> <p>- Ajan puute</p>
3. Revontulet	<p>1. Aloitus Vuffen uni jatkuu</p> <p>2. Toiminta Tehdään revontulia tai kasormella</p> <p>3. Lopetus Lapsen oman työn valmistuminen ja niiden esittely ohjaajalle</p>	<p>1. Lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla</p> <p>2. Ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen isossa ryhmässä</p> <p>3. Oman toimintaan keskittyminen</p>	<p>+ Lasten innostus toimintaan</p> <p>+ Tilanteen rauhallisuus</p> <p>+ Toiminta mielekästä lapsille</p> <p>- Musiikin puute</p>
4. Revontulet	<p>1. Aloitus Vuffen uni jatkuu</p>	<p>1. Lasten innostaminen toimintaan</p>	<p>+ Lapset odottivat innokkaina sadun</p>

	2. Toiminta Revontulien syntytarinoiden kertominen 3. Lopetus Vuffen uni päättyy. Piirtäminen viikon mieluisista tapahtumista ja sadutus	taan Vuffen avulla 2. Keskittymisen harjoittelu 3. Lapsen itseilmaisuuksien sanallisesti ja kuvallisesti	jatkoa ja tehtävänäntoa -Lasten rauhattomuus - Ajan ja tilan puute saduttamiselle
--	---	--	---

7.2.1 Toimintakerta 1

Esikouluikäisten lasten ensimmäisen toimintakerran tavoitteita olivat lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, pää- ja välivärien kertaaminen sekä oman vuoron ja keskittymisen harjoittelua ohjattuun toimintaan ja uuteen tilanteeseen. Toimintaamme osallistui 18 lasta sekä kaksi esiopettajaa.

Ennen varsinaista toimintaa, ohjaaja (Anna-Kaisa) kertoi, mitä viikon aikana on tarkoitus tehdä ja miksi Vuffe on tullut kanssamme takaisin päiväkotiin. Toiminta alkoi niin, että Vuffe halusi tietää mitä lapsille kuuluu ja lyhyen keskustelun jälkeen Vuffe halusi kertoa lapsille unestaan, jonka tapahtumat sijoittuivat viime talveen. Vuffe kuuli jäniksen laulavan tuttua laulua ja pyysi lapsiakin kuuntelemaan laulun. Laulun loputtua Vuffe jatkoi matkaa karhunpojan luolalle. Karhunpoika tarvitsi apua värien sekoittamisessa. Tasolla oli valmiina kolme lasipurkkia ja vesivärit punainen, keltainen ja sininen. Lapsilta kysyttiin aluksi kolme pääväriä ja lapsi sai tulla värjäämään veden tietämällään värillä. Kun kaikki kolme pääväriä oli käyty läpi, lapsilta kysyttiin mitä värejä sekoittamalla saadaan violettia, oranssia ja vihreää. Lapsen vastattua oikein, hän sai käydä sekoittamassa päävärejä keskenään. Lopuksi lapsia pyydettiin menemään omille paikoilleen ja maalaamaan revontulia käyttäen pelkkiä päävärejä ja sekoittamalla niitä.

Toiminnan päätyttyä esiopettajat palauttivat toiminnan arviointilomakkeen ja keskustelimme heidän kanssaan toiminnasta. Esiopettajat olivat toimintaa arvioidessa havainneet, että lapsia jännitti uusi tilanne, mutta olivat mielellään ja aktiivisesti mukana toiminnassa. Arvioijien mielestä oli hyvä, että lapset tunnettiin jo entuudestaan ja että välit olivat valmiina maalaamista varten. Esikoulunopettajat ehdottivat, että värien sekoittamisessa lasipurkkeja olisi voinut olla enemmän, jotta päävärit olisivat säilyneet puhtaina ja välivärit olisi sekoitettu omiin lasipurkkeihin. Lisäksi esiopettajat kokivat,

että ennen toiminnan aloitusta olisi ollut hyvä keskustella lasten enemmän heidän kuulumisistaan, koska lapsilla oli ohjaajalle paljon asiaa. Jos ohjaaja olisi keskustellut lasten kanssa kauemmin, toiminta olisi ollut rauhallisempaa.

Oman arvioitimme mukaan, lapset innostuivat toiminnasta ja muistivat hyvin talven tapahtumia. Lapset innostuivat erityisesti värien sekoittamisesta lasipurkkeihin. Ennen tehtävänantoa lapset kysyivät ohjaajalta, opettaako hän heitä valmistamaan tonttujen taikavettä. Taikavesi oli esillä talvella sadussa Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun. Värien sekoituksen jälkeen lapset alkoivat pohtia, mitä tapahtuu kun lasipurkkien värivedet sekoitetaan keskenään. Ohjaaja pyysi lapsia kokeilemaan ja kaikki kiiruhtivat lasipurkkien luo. Eräs poika varoitteli muita lapsia sanomalla, että ”Se varmaan alkaa savuaan ja sitte se räjähtää.” Oli hienoa nähdä, kuinka innostuneita lapset olivat värien sekoittamisesta ja kuinka tilanteeseen syntyi leikkiä ja taikaa lasten ihmettelyjen kautta. Lapset osallistuivat mielellään myös maalaamiseen ja osa lapsista halusi tehdä useamman maalauksen. Toiminnan loputtua lapset tulivat kysymään ohjaajalta saavatko he valmistaa taikavettä ja voiko Vikkeläviuhu tulla mukaan seuraavana päivänä. Lapsille kerrottiin, että Vikkeläviuhu on ansaitulla kesälomalla, joten hän ei valitettavasti pääse tapaamaan lapsia. Lapset alkoivat askarrella taikavesipurkkia, joka piti antaa Vikkeläviuhulle heti kun hänen kesälomansa loppuu.

KUVIO 6. Lasten tekemä taikavesipurkki Vikkeläviuhulle.

Toiminnalle asetetut tavoitteet olivat realistisia. Lapset innostuivat Vuffesta, jaksoivat keskittyä toimintaan ja odottaa omaa vuoroaan. Tilanne oli välillä rauhaton, mutta uskomme sen johtuneen siitä, että emme olleet tavanneet lapsia pitkään aikaan ja heillä oli paljon kerrottavaa. Toimintaa voisi mielestämme kehittää niin, että alussa kuultavan

laulun aikana lapsia voisi pyytää sulkemaan silmät ja laulun loputtua keskustella siitä, millaisia mielikuvia laulu heissä herätti.

7.2.2 Toimintakerta 2

Esikouluikäisten lasten toisen toimintakerran tavoitteita olivat lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, oman vuoron odottamisen ja toisten lasten huomioon ottamisen opettelua, motoriikan harjoittaminen sekä rauhoittuminen aktiivisen jumpan jälkeen. Toimintaan osallistui 19 lasta, mutta jumppa pidettiin puolelle ryhmää kerrallaan. Toimintaa arvioivat esiopettajat.

Toiminta oli suunniteltu niin, että aluksi kokoonnuttiin yhdessä aamupiirille ja jatkettiin Vuffen unen kertomista, jonka ympärille jumppa oli suunniteltu. Vuffe kertoi, kuinka orava oli kuvannut revontulien liikettä tanssiksi ihaillessaan niitä kuusen latvasta, nähnyt jäniksen ja ketun kilpailevan, kumpi pääsee enemmän ihailemaan revontulia metsän parhaalle paikalle ja kuinka pöllö liiteli taivaalla ihastelemassa loimuavia revontulia. Lapset jaettiin kahteen ryhmään, joista toinen lähti jumppaan ja toinen jäi osastolle. Jumppa kesti 30 minuuttia, jonka jälkeen osastolle jäänyt ryhmä tuli jumppaan.

Ennen jumpan alkua, ohjaaja (Anna-Kaisa) kertoi lapsille, että aina kun triangeli soi, heidän on kokoonnuttava liikuntasalin keskiympyrään kuuntelemaan ohjeita. Ensimmäisenä lapset saivat liikkua musiikin tahdissa revontulien tapaan käyttäen apunaan jumpanauhoja ja ilmapalloja. Musiikin loputtua lapsia pyydettiin jäämään paikoilleen ja jatkamaan tanssia uuden kappaleen alkaessa. Revontulitanssin jälkeen lapsia pyydettiin kokoontumaan keskiympyrään ja kuuntelemaan ohjeita. Olimme koonneet liikuntasaliin seikkailuradan. Seikkailuradassa tuli esille Vuffen unessa esiintyneitä asioita. Oravan keikkumista kuusen latvassa kuvasi puolapuille asetettu penkki, jota pitkin lasten tuli kiivetä ylös, nakella käpyjä kuvaavia hernepusseja koriin ja laskea alas noutamaan niitä. Jäniksen ja ketun kilpailua varten liikuntasaliin oli tehty rata, jota pitkin lasten tuli pareittain kulkea. Lasten tuli kulkea ketun tai jäniksen tapaan penkin päästä päähän, hyppiä muotojen päältä toiselle ja kontata tunnelin läpi. Pöllön liitoa kuvasivat renkaat, joissa lapset pääsivät liitelemään ja temppuilemaan, kuten taitava pöllö.

Seikkailuradan ohjeistuksen aikana, ohjaaja kysyi lapsilta muistavatko he mitä aiemmin kertomassani sadussa tapahtui ja miten tehtäväpiste liittyy satuun. Triangelin soidessa, lasten tuli siirtyä seuraavalle tehtäväpisteelle. Kun lapset olivat kiertäneet kaikki tehtäväpisteet, heitä pyydettiin kokoontumaan keskiympyrään. Jumppa loppui rentoutukseen. Lapsia pyydettiin asettumaan selälleen ja kuuntelemaan musiikkia. Lapset saivat poistua liikuntasalista kun revontulet, silkkiset kankaat, olivat kutitelleet heidän jokaista ruumiinsaansa.

Toiminnan päätyttyä esiopettajat palauttivat toiminnan arviointilomakkeen. Heidän mukaansa lapset olivat innostuneita jumpasta. Erityistä kiitosta saimme musiikista, jonka olimme valinneet jumpan alkuun revontulitanssiin. Esiopettajat kokivat, että seikkailurata oli toimiva, mutta lapsille annetut ohjeet olisivat saaneet olla selkeämmät. Loppurentoutusta esiopettajat kuvasivat mukavaksi.

Lapsihavainnoinnin kautta esille nousi, että lapset innostuivat revontulitanssiin liitetystä ilmapalloista ja jumppanauhoista sekä kaikista tehtäväpisteistä. Havaitimme myös, että seikkailuradan kolme tehtäväpistettä antoivat lapsille mahdollisuuden opetella oman vuoron odottamista ja toisten huomioimista, koska välillä lasten piti odottaa tehtäväpisteelle pääsyä. Lapset innostuivat myös siitä, että jokaisella tehtäväpisteellä heillä oli jokin rooli, olivatpa he milloin oravia, pöllöjä, kettuja tai jäniksiä.

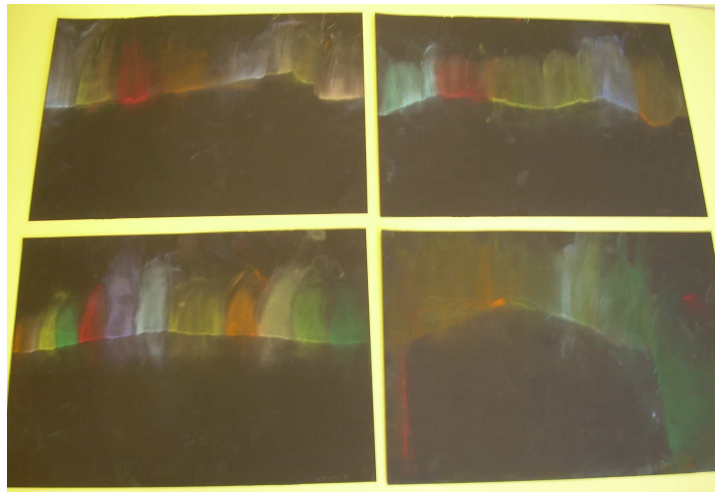
Toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuivat, vaikka välillä jotkut lapset eivät olisi jaksaneet odottaa vuoroaan tai päästää muita lapsia mieluiselle tehtäväpisteelle. Huomasimme ensimmäisen jumpan aikana, että seikkailuradan kaikki suuremmat välineet kannatti laittaa valmiiksi, koska muuten sen kokoaminen vei paljon aikaa ja lapset joutuivat odottelemaan. Seikkailuradan aikana olisi myös voinut soittaa musiikkia, mikä olisi innostanut lapsia enemmän kuin kaikuva liikuntasali. Lapsille tulisi antaa selkeät ohjeet ja esimerkiksi ennen seikkailuradan aloitusta kertoa, mihin suuntaan rataa kuljetaan tehtäväpisteen vaihtuessa. Jumppaan kannattaa varata enemmän aikaa, koska lapset ehtivät kiertää seikkailuradan jokaisen tehtäväpisteen vain kerran.

Mietimme myös seikkailuradalle toista vaihtoehtoa, jos päiväkodilla ei ole tiloja tai välineitä koota seikkailurataa. Jumppaa voisi jatkaa teemalla värit ja muodot. Lasten tehtävä olisi mennä sen muodon tai värin luo minkä he kuulevat. Tehtävä vaikeutuu koko-

ajan niin, että muodon tai värin päällä saa korkeintaan olla esimerkiksi vain viisi lasta tai muodon päällä pitää olla kolme kättä ja kaksi jalkaa jne. Lapsia voi pyytää myös muodostamaan muotojen avulla jotakin kuvioita yhdessä, mikä kehittäisi heidän yhteistyötaitoja ja matemaattista hahmottamiskykyä.

7.2.3 Toimintakerta 3

Kolmannelle toimintakerralle osallistuivat 19 lasta sekä ryhmän esiopettajat. Toiminnan tavoitteita olivat toimintaan innostaminen Vuffen avulla, ohjeiden kuuntelemisen ja noudattamisen opettelua isossa ryhmässä ja omaan toimintaan keskittymisen harjoittelua. Toiminta alkoi Vuffen unen kertomisella. Vuffe ihasteli revontulia oravan kanssa ja he halusivat ikuistaa revontulet. Ohjaaja kysyi lapsilta, mitä ikuistaminen tarkoittaa ja millä välineillä sitä voidaan tehdä. Lapsia pyydettiin siirtymään omille pakoilleen seuraavia ohjeita varten. Toiminnan tarkoituksena oli valmistaa revontulimaalauksia levittämällä pastellivärejä ”taikasormella” revityn paperin reunasta tummalle paperille. Toiminta päättyi, kun lapset olivat saaneet työnsä valmiiksi ja esitelleet ne meille.

KUVIO 7. Lasten revontulitöitä ”taikasormella”

Toiminnan aikana esiopettajat seurasivat toimintaa toiminnan arviointilomakkeen avulla. Esiopettajien mukaan lapset olivat innostuneita ja muistivat tehtävän talven ajalta. Esiopettajat huomauttivat ohjaajalle (Anna-Kaisa), että jos tilanne olisi ollut lapsille uusi, tehtävän ohjeistuksen olisi pitänyt olla tarkempi. Lapset muistivat tehtävän niin hyvin, että osa ei edes tarvinnut ohjeistusta, vaan aloittivat työn tekemisen saman tien.

Lapsihavainnointimme kautta huomasimme, että lapset odottivat innolla tarinan jatkumista ja tehtävänantoa. Toiminta oli lapsille mielekästä, ja tilanne oli hyvin rauhallinen. Jokainen lapsi keskittyi hienosti omaan toimintaansa. Toiminta oli lapsille ennestään tuttua, mutta silti se herätti lasten mielenkiinnon, koska tekniikka oli normaalista poikkeava. Lapset kokeilivat levittää väriä eri sormilla testaillen mikä on heidän taikasormensa. Eräs poika levitti väriä koko nyrkillään todeten, että ”Mun nyrkki on täynnä taikaa.” Toiminnan aikana huomasimme, kuinka suuri merkitys tehtävänannolla on lasten mielenkiinnon herättämiseen ja toiminnan onnistumiseen. Toimintaa voisi kehittää niin, että lasten tehdessä revontulimaalauksia taustalla voisi soida rauhallista musiikkia ja jokainen lapsi saisi lisätä revontulimaisemaan esimerkiksi itsensä ja jonkin metsän eläimen.

7.2.4 Toimintakerta 4

Esikouluikäisten lasten viimeisen toimintakerran tavoitteita olivat lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, keskittymisen ja lapsen sanallisen ja kuvallisen itseilmaisun harjoittelu. Toimintaan osallistui 14 lasta sekä ryhmän esiopettajat. Toimintakerran tarkoituksena oli jatkaa Vuffen uni loppuun, kertoa revontulien syntytarinoita ja keskustella niistä sekä saduttaa lapsia viikon tapahtumista. Vuffen uni jatkui niin, että se saapui unessaan ketun ja pöllön luo, jotka väittelivät revontulien synnystä. Lapsilta kysyttiin, muistavatko he kuinka revontulet oikeasti syntyvät. Lopuksi Vuffe halusi kuulla, mikä viikon toiminta on ollut lapsille mieluisin ja pyysi heitä piirtämään ja kertomaan siitä ohjaajille.

Esiopettajat arvioivat toimintaa toiminnan arviointilomakkeella sekä antoivat palautetta siitä millaisen kokonaiskuvan he olivat viikon aikana saaneet toiminnastamme. Esiopettajat kokivat, että myös viimeisellä toimintakerralla lapset olivat innostuneita ja halukkaita kuulemaan jatkoa kertomukseen. Viikon aikana toiminnasta saadun kokonaiskuvan perusteella esiopettajat kokivat toiminnan hyvänä kokonaisuutena, jota voisi käyttää myös omassa toiminnassaan työvälineenä, jota voi helposti muunnella ja jonka kautta voi opettaa monia asioita. Esiopettajat ehdottivat meille, että voisimme kehittää toimintaa lapsilähtöisemmäksi ja miettiä miten lapset itse voisivat kehittää toimintaa.

Arvioidessamme omaa toimintaamme ja lasten reaktioita huomasimme, että lapset odottivat innolla sadun jatkoa ja tehtävänantoa. Ohjaajan (Anna-Kaisa) kertomat revontulitarinat aiheuttivat keskustelua ja eräs lapsista muisti talven ajalta, mikä aiheuttaa revontulet. Suurin osa lapsista siirtyi innokkaina kuvittamaan viikon mieleenpainuvinta toimintaa, mutta muutamalla lapsella piirtämisen aloittaminen oli vaikeaa ja heidän kanssaan piti yhdessä muistella viikon tapahtumia. Toiminta oli välillä melko levotonta, minkä uskomme johtuneen monelle lapselle viimeisestä päiväkotipäivästä. Lasten saduttaminen ei kaikkien lasten kanssa onnistunut, koska ympärillä oli hälinää ja lapset eivät pystyneet keskittymään oman satunsa kertomiseen. Saduttamiselle olisi voitu varata enemmän aikaa ja etsiä päiväkodista rauhallinen tila. Toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettiin jossain määrin, mutta lasten kuvallisen ja sanallisen ilmaisun harjoittelulle olisi voitu antaa enemmän aikaa ja rauhaa. Tällöin nekin lapset, joille kuvallinen ja sanallinen ilmaiseminen on vaikeaa, olisivat saaneet rauhassa pohtia mitä haluavat kertoa.

8 TUOTTEEN PALAUTE JA ARVIOINTI

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen tuotekehittely, jossa oli toimintatutkimuksen piirteitä. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää lapsilähtöistä pedagogiikkaa, jossa otetaan huomioon lasten kiinnostuksen kohteet sekä heidän kasvunsa ja kehityksensä. Opinnäytetyön tavoitteena oli valmistaa tuote, joka koostuu kansiosta sekä magneettitaulusta ja sen osista.

KUVIO 8. Valmis tuote

Valitsimme tuotteen materiaaleiksi magneettitaulun ja siihen kiinnittyviä magneetteja. Halusimme tehdä tuotteesta helppokäyttöisen, turvallisen ja kestävä. Magneettiosat ovat riittävän isoja, ja niistä ei irtoa pieniä osia, joten se soveltuu käytettäväksi myös pienten lasten kanssa. Magneettitaulu on riittävän iso ja selkeä, joten sitä voidaan käyttää suuremman lapsiryhmän kanssa. Magneettitaulu on mahdollista kiinnittää

seinään toiminnan ajaksi, mutta sitä voidaan käyttää myös lattialla leikkivälineenä. Halusimme koota sadut ja tehtävät kansioon omiin selkeästi jaettuihin osioihinsa. Kansioista on helppo ottaa tarvittavat osiot toimintaa varten sekä sinne voi myös helposti lisätä tulevaisuudessa uusia satuja ja tehtäviä. Tekemiemme materiaalivalintojen ansioista onnistuimme pitämään tuotteen valmistuskulut alhaisina. Tuote valmistui syksyllä 2011.

Arvioimme opinnäytetyöprosessia päiväkodin työntekijöiltä saadun palautteen avulla sekä omien havaintojemme ja kokemustemme pohjalta. Seuraavaksi esittelemme yhteenvedon opinnäytetyöstämme kohderyhmittäin.

8.1 Alle kolmevuotiaat

Opinnäytetyömme toiminnan ja sen arvioinnin perusteella alle kolmivuotiaiden lasten ryhmästä selvisi, että toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa oli huomioitu ikäryhmät ja toiminta oli lapsia innostavaa ja osallistavaa. Työntekijöiden mukaan toiminnassa ikäryhmien huomioiminen tuli esiin toiminnan pituudessa ja jokaisen toimintakerran teemassa. Päiväkodin työntekijöiden ja omien havaintojemme pohjalta huomasimme, kuinka lapset innostuivat, kun pääsivät tutkimaan ja siirtelemään taulun osia sekä saivat nostaa Vuffen pussista yllätyksiä, joita ihasteltiin ja tutkittiin yhdessä.

Toiminnan kokonaisuutta arvioidessa työntekijät kokivat, että he saivat toiminnasta ideoita omaan työhönsä ja voisivat tehdä jotain samantyyppistä lapsiryhmän kanssa. Näemme tämän myös yhtenä merkittävä tuloksena opinnäytetyömme tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Työntekijät kokivat toimivana myös sen, että toimintaa voidaan toteuttaa niin pienessä kuin isommassakin ryhmässä. Toiminnan soveltuvuus pienille ja isommille lapsiryhmille on tärkeää erityisesti päiväkodeissa, joissa ryhmäkoot vaihtelevat päivittäin.

8.2 Esikouluikäiset

Opinnäytetyömme toiminnan ja arvioinnin perusteella esikouluikäisten lasten ryhmässä selvisi, että lapset innostuivat toiminnasta ja odottivat toiminnan jatkumista aina seuraavana päivänä. Mielestämme toiminta oli ikätasolle sopiva, koska se kehitti lasten kognitiivisia, motorisia ja sosiaalisia taitoja. Lapset muistivat sadun ja tehtävät talven ajalta,

mutta innostuivat silti tehtävistä päästessään leikin kautta kokeilemaan ja tutkimaan esimerkiksi värien sekoitusta. Toiminnan mielekkyys lapsille näkyi siten, että ammatti-harjoittelun aikana pidetty toiminta oli siirtynyt lasten leikkeihin ja toiminnan alkaessa uudestaan toukokuussa lapset muistivat vieläkin talven tapahtumia.

Esikouluryhmän työntekijät kokivat myös, että kokonaisuus oli hyvä ja sitä voisi käyttää omassa työssä työvälineenä. Työntekijät olivat sitä mieltä, että tuotetta on helppo muunnella ja sen kautta voi opettaa monia eri asioita. Työntekijöiden antama palaute vahvistaa ajatustamme siitä, että tuote ja siihen liittyvä toiminta antaa mahdollisuuden sen monipuoliseen käyttöön. He pyysivät meitä pohtimaan, voisiko toimintaa kehittää lapsilähtöisemmäksi ja miten lapset pääsisivät osallistumaan enemmän toiminnan kehittämiseen.

Hyvösen, Kankaan, Kultiman ja Latvan leikillisten oppimisympäristöjen tutkimusten johtopäätöksissä tulee ilmi, että opettajilla ei ole välttämättä tarpeeksi mielikuvitusta ja luovuutta suunnitella leikillistä oppimisprosessia, joten suunnitteluun tarvitaan valmiita esimerkkejä, jotka virittävät omaa ideointia (2007, 125.) Opinnäytetyön toiminta oli suunniteltu tietyille, valmiiksi tutuille, ryhmille. Toiminta sellaisenaan ei välttämättä sovellu muille ryhmille, koska ryhmät ja lasten kiinnostuksen kohteet ovat erilaisia, mikä täytyy huomioida toimintaa suunnitellessa. Tuotteen sadut ja tehtävät antavat toiminnalle rungon, jota voi muokata lasten kiinnostuksen kohteita ja tarpeita vastaavaksi.

8.3 Yhteenveto

Opinnäytetyömme toiminnan, työntekijöiden palautteen sekä omien havainnointiemme ja kirjallisuuden perusteella voimme tehdä yhteenvedon, että toimintaan johdattelu leikin ja sadun kautta innostaa lasta toimintaan ja tekee lapsen toiminnan merkitykselliseksi. Opinnäytetyömme tuloksena syntyneen tuotteen tavoitteena olleet helppokäyttöisyys ja muokattavuus toteutuivat työntekijöiltä saamamme palautteen perusteella. Työntekijät kokivat, että he voisivat käyttää tuotetta työvälineenä, se on muokattavissa lasten tarpeita ja kiinnostuksen kohteita vastaavaksi sekä sen avulla voisi opettaa monia eri asioita.

Opinnäytetyötä tehdessämme ja kirjallisuuteen perehtyessämme satu ja leikki ovat nousseet merkittäviksi asioiksi lapsen oppimisen kannalta. Toimme johdannossa esille tutkimustuloksen, jossa oli havaittu, että lapsen leikki sekä omaehtoinen ja konkreettinen tutkiminen ja oppiminen aikuisen sopivalla tuella säilyttävät ja edistävät lapsen kiinnostusta oppimiseen. Tutkimuksen mukaan lapset, joita on opetettu leikinomaisesti ottaen huomioon lasten kiinnostuksen kohteet, ovat menestyneet paremmin myöhempiä kouluvuosina kuin koulumaisesti opetetut lapset. (Vilén ym. 2006, 229).

Viitekehyksessä käsittelemme sadun merkitystä lapsen oppimiselle. Sadun antama opetus on monipuolisempaa ja antoisampaa kuin aikuisen intellektuaalinen opetus. Satu puhuttelee lasta tasavertaisena, se puhuu samaa kieltä kuin lapsi ja tavoittaa juuri sen tavan, jolla lapsi ajattelee. (Jantunen & Rönnberg 1996, 131.) Opinnäytetyöprosessin aikana syntyneet kokemukset lasten oppimisesta sadun ja leikin avulla saavat vahvistusta edellä mainitusta tutkimuksesta ja teorian tiedosta. Myös teorian tieto siitä, että alle kouluikäinen lapsi oppii parhaiten leikkiessä ja toiminnassa käyttäen kaikkia aistejaan, sekä se, että lapsi oppii pääasiassa mielikuvituksen ja leikin kautta, vahvistaa opinnäytetyömme ajankohtaisuutta ja uskoa opinnäytetyömme tuloksena syntyneen tuotteen hyödyllisyyteen. (Vilén ym. 2006, 220, 230.)

Opinnäytetyömme toiminnassa lasten oppimisen tukena toimi narratiivisuus. Narratiivinen oppimisyhteisö voidaan nähdä aikuisten ja lasten sekä lasten keskeisenä työjakona. Aikuiset kantavat vastuun teeman jatkuvuudesta ja uuden aineiston tuomisesta lapsille järjestettävään toimintaan ja vastaavat teeman ja toiminnan suunnittelusta edeten lasten ehdoilla. Aikuisen on toimittava leikin ja sadun sisällä samalla tasolla lasten kanssa osallistuen juonen toteutukseen. Aikuisen vastuulla on leikin, sadun ja leikkimaailman juonien problematisoiminen lasten roolisuhteiden tasolla. Narratiivisuudessa toimija on ongelmia ratkova sankari. Emotionaalisen samastumisen ansiosta lapset omaksuvat ongelmien ratkojan roolin. (Helenius & Korhonen 2008, 124-125). Opinnäytetyömme toiminnassa lapset samastuivat satujen päähenkilöön lasta kiinnostavien ja ihmettelyä aiheuttavien teemojen kautta. Lapsi asettuu samalla myös sadun sankarin rooliin tehtävien ratkaisijana ja Vuffen sekä sen ystävien auttajana. Lapsen tekeminen saa merkityksen, kun sadun hahmot vievät satua eteenpäin ja antavat tehtävät ryhmän aikuisten sijaan.

Teoksessa *Let's Play! Tutkimuksia leikkillisistä oppimisympäristöistä* Hyvönen ym. viittaavat Rubiniin ym. 1983, Hughesiin 1995, Kieffiin & Casbergueen 2000 sekä Hakkaraiseen 2002 toteamalla, että leikki on lapsen kannalta mielekästä toimintaa silloin, kun siihen liittyvät sisäinen motivaatio, kuvitteellisuus ja prosessipainotteisuus. Sisäinen motivaatio ilmenee yleensä keskittymisenä tekemiseen, jolloin lapsen täytyy käyttää myös älyllistä osaamistaan. (Hyvönen ym. 2007, 39.) Esikouluikäisten lasten toimintakerralla 3 havaitsimme, kuinka yleensä vilkas lapsi innostui ja keskittyi antamaamme tehtävään revontulien tekemiseen ”taikasormella”. Lapsesta näki selvästi, että toiminta oli hänelle mielekästä ja hän pääsi toteuttamaan itseään.

Lasten sadutus toimi yhtenä palautteenkeruumenetelmänä. Lasten satujen kautta saimme selville, mikä toiminnassa oli jäänyt parhaiten mieleen. Lasten saduissa ja piirustuksissa tulivat esille erityisesti revontulet sekä Vuffe ja metsän eläimet. Saduista käy ilmi, että lapset ovat pitäneet erityisesti revontulista ja niiden tekemisestä ”taikasormella”.

KUVIO 9. Revontulet

”Revontulet nousee vuoren yli ja ne on kauniita. Siinä on tosi montaa eri väriä. Ei muuta.” (Lapsi 6-vuotta.)

KUVIO 10. 6-vuotiaan lapsen piirustus

”Kettu teki ne revontulet ja sitten tuo pupu laulaa. Ja Muffe kuuli sen. Ja sitten Muffe meni kotiin ja kettu ei enää jaksanut juosta. Ja pupu löysi porkkanan.”(Lapsi 6-vuotta.)

Erään lapsen sadussa käsiteltiin toisten auttamisen tärkeyttä, mikä oli havaittavissa myös sadussa.

KUVIO 11. Vuffe, pöllö ja jänis.

”Ne yrittää päästä koirakokoukseen, mutta tukit on tiellä. Ja sitten pelkkä pöllö yritti nostaa sen pois, mutta sitten kun pöllö ja jänis yrittivät he saivat sen yhteistyöllä, kun pöllö nosti ja jänis työnsi. Ja sitten ne pääsi koirakokoukseen.”(Lapsi 6-vuotta.)

Talvella 2010–2011 sadussa esiintynyt tonttu Vikkeläviuhu tuli esille vieläkin yhden lapsen sadussa ja piirustuksessa. Tämä vakuutti meidät siitä, että toimintamme oli ollut lapsille mielekästä ja merkityksellistä.

KUVIO 12. 6-vuotiaan lapsen piirustus Vikkeläviuhusta ja Vuffesta.

”Vuffe ja Vikkeläviuhu on juuri tullut sen luokse. Vikkeläviuhu vilkuttaa Vuffelle ja Vuffe on iloinen.”(Lapsi 6-vuotta.)

Satujen ja piirustusten kautta huomasimme, että lapset olivat myös oppineet ja omaksuneet viikon aikana käsiteltyjä asioita. Tästä esimerkkinä 7-vuotiaan lapsen satu:

Revontulet tanssivat taivaalla ja sininen sanoi: ”Minä haluaisin olla vihreä”. ”Ei, vaan minä haluaisin olla sininen, vihreä on mielestäni ruma väri”. Mutta sitten sininen keksi: ”Voisimmeko yhdistää värit, niin katsotaan millainen väri siitä tulee?” Mutta sitten punainen sanoi: ”Ei, minä haluan olla sinisen kanssa yhdessä, mikä väri siitä syntyisi?” ”Siitä tuli violetti.”, vihreä sanoi.”Niin tuli.”, muut sanoivat.

KUVIO 13. 7-vuotiaan lapsen revontulipiirustus

9 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessin alkaessa meillä ei ollut selkeää käsitystä opinnäytetyömme toteutustavasta. Lähtökohtana toimi talvella 2009–2010 Varhaiskasvatuksen pedagogiikka -opintojaksolla kehittelemämme toiminta, josta ideoimme opinnäytetyömme aiheen. Opinnäytetyöprosessin alussa pohdimme, toteuttammeko opinnäytetyön tuotekehittelynä vai tutkimuksena. Lopulta päätimme toteuttaa opinnäytetyön toiminnallisena tuotekehittelynä. Prosessin alussa ideamme esitleminen muille oli haastavaa, sillä emme vielä osanneet ”pukea” ajatuksiamme sanoiksi. Opinnäytetyömme lähtökohtina olevat lapsilähtöisyys ja leikin kautta oppiminen saivat opiskelutoverimme kiinnostumaan ideastamme, ja tätä kautta saimme luottamusta ja itsevarmuutta ideamme kehittelemiseen.

Opinnäytetyöprosessin vaikeimmaksi osuudeksi koimme opinnäytetyösuunnitelman tekemisen, koska omat ajatuksemme eivät olleet vielä selkeitä emmekä tienneet, miten haluaisimme työmme toteuttaa ja mitä kaikkea se tulisi sisältämään. Suunnitelman edessä ajatuksemme jäsenyivät, ja lopullinen toteutustapa alkoi muotoutua. Opinnäytetyösuunnitelmaa tehdessämme perehdyimme alan kirjallisuuteen ja löysimme teoriataustaa ajatustemme tueksi. Haastavana koimme aiheen rajaamisen ja viitekehyksen rakentamisen selkeäksi ja johdonmukaiseksi.

Opinnäytetyön tuotteen kehittelyn toteuttaminen sekä tiedon kerääminen tuotti meille aluksi vaikeuksia, mutta opinnäytetyötä ohjaavien opettajien ehdotuksesta saimme hyvän mahdollisuuden esitellä tuotteen toimintaa ja kerätä materiaalia ammattiharjoittelumme aikana talvella 2010–2011 lopullista opinnäytetyön viimeistelyä varten. Tuona aikana oivalsimme, että tuotteen viimeistely kannattaisi toteuttaa samoissa päiväkodeissa, missä esitestasimme toimintaa, koska toiminta oli työntekijöille jo tuttua, tunsimme lapset sekä päiväkodin tilat ja käytännöt. Ammattiharjoittelun loputtua sovimme päiväkotien johtajan kanssa, että tulemme keväällä 2011 toteuttamaan tuotteen viimeistelyn.

Tuotteen viimeistelyä suunnitellessa tuotteen lopullinen teema alkoi muotoutua. Emme kokeneet tarpeelliseksi suunnitella täysin uutta toimintaa, vaan halusimme käyttää esitestauksen aikana toteutettuja ja hyviksi havaittuja satuja ja tehtäviä. Esitestauksen ai-

kana toteutimme kahdeksan eri satua. Satuihin liittyvän toiminnan kautta saimme paljon materiaalia opinnäytetyöhömmme, näimme lasten todelliset reaktiot toimintaan ja satujen siirtymisen lasten leikkeihin sekä kehittämisideoita päiväkodin työntekijöiltä opinnäytetyömme toimintaa varten.

Tuotteen viimeistelyä varten koimme haastavana satujen ja niiden määrän valitsemisen. Aluksi suunnittelimme toteuttavamme kuusi satua, jolloin meidän olisi pitänyt toteuttaa toimintaa kuukauden ajan joka päivä. Tällöin havahduimme työn määrään ja ohjaavat opettajat kehottivat meitä karsimaan satujen määrää. Päädyimme valitsemaan kolme satua, Vuffen ystävät, Revontuli ja Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun. Päätimme toteuttaa näistä saduista kaksi, koska Vuffe tapaa Tonttu Vikkeläviuhun -satu sisältää kahdeksan toimintakertaa ja koimme sen toteuttamisen aikataulullisesti haastavana. Lisäksi sadun teema ja siihen liittyvät tehtävät olivat vahvasti sidoksissa joulun aikaan, joten koimme sen toteuttamisen haasteellisena vuodenaikaan, kevääseen, nähden.

Onnistuimme sopimaan päiväkotien kanssa tuotteen viimeistelyn toteutuksen pienille ja isoille lapsille samalle viikolle, jolloin toiminta pystyttiin toteuttamaan yhden viikon aikana toukokuussa 2011. Toiminnan toteutukselle oli varattu aikaa aamuisin 9.00–11.00, ja toiminta alkoi joka aamu pienten ryhmässä, jonka jälkeen siirryimme isojen ryhmään. Toiminnan toteutuksen jälkeen työntekijät antoivat palautetta toiminnan arviointilomakkeen avulla ja keskustelimme keskenämme toiminnasta ja sen kehittämisestä ja teimme tarvittavia muutoksia seuraavan päivän toimintaan. Kaiken kaikkiaan toiminta toteutui suunnitelmiamme mukaan.

Toiminnan toteutuksen aikana isojen ryhmässä lasten lukumäärä pysyi suhteellisen samana, kun taas pienten ryhmässä lasten lukumäärä vaihteli suuresti päivittäin; ensimmäisellä toimintakerralla lapsia oli vain kolme, kun taas viimeisellä heitä oli jo kymmenen. Aluksi lapsiryhmän pieni koko toi epävarmuutta toimintaan, koska olimme ajatelleet lapsia olevan enemmän. Huomasimme kuitenkin viikon aikana, että toiminta toimi hyvin niin pienessä, kuin isossakin ryhmässä. Toimintamme onnistumiseen vaikutti myös päiväkotien tilaratkaisut. Pienten ryhmässä tila, jossa toimintaa toteutettiin, oli rauhaton. Tila toimi läpikulkureittinä ja muiden ryhmien lapset pääsivät kurkkimaan ikkunoista, häiriten lasten keskittymistä. Opinnäytetyömme kannalta olisi ollut hyvä, jos toimintaa olisi seurannut kerralla enemmän kuin yksi työntekijä tai jos jokaisella toi-

mintakerralla olisi ollut mukana yksi pysyvä työntekijä. Tämä ei kuitenkaan käytännössä olisi ollut mahdollista työntekijöiden työvuorojen takia.

Esitestauksen aikana emme käyttäneet toiminnan arvioinnissa ja havainnoinnissa lomakkeita ja tästä syystä arvioinnin ja havainnoinnin kohde ei ollut pysyvä. Tämä vaikeutti esitestauksen aikana toteutetun toiminnan kuvaamista. Tuotteen viimeistelyä varten laadimme arviointi ja havainnointi lomakkeet, jotka varmistivat arvioinnin ja havainnoinnin kohteiden pysyvyyden. Opinnäytetyötä kirjoittaessamme lomakkeet helpottivat toimintojen aukikirjoittamisessa ja johtopäätöksen muodostamisessa.

9.1 Oppimiskokemukset opinnäytetyöprosessin aikana

Opinnäytetyötä tehdessä koimme, että yhteistyötaitomme ovat kehittyneet ja olemme oppineet, millaisia ryhmätöitä meillä on. Olemme myös kehittyneet tiedonhankkijoina ja koemme, että lähdekriittisyytemme on kehittynyt. Olemme myös perehtyneet tuotteen valmistusprosessiin. Reflektoidessamme omaa toimintaamme huomaamme kuinka taito olla kriittinen omaa toimintaa kohtaan on kehittynyt. Kaipaamme palautetta ja kehittämisideoita toiminnastamme ja työstämme, ”ihan kiva” ei enää riitä. Kriittinen palaute ja kehittämisideat antavat meille mahdollisuuden kehittää omaa osaamistamme tulevana varhaiskasvatuksen ammattilaisina. Tämä mahdollistaa oman ammatillisen kasvun ja elinikäisen oppimisen.

Olemme huomanneet, kuinka tärkeää toiminnan suunnitteleminen on, ja toiminnan toteutuksen ansiosta koemme olevamme varmempia ohjaajia ja ohjaustaitomme ovat kehittyneet. Olemme oppineet yhdistämään teoretietoa käytäntöön suunnitellessamme toimintaa ikäryhmille sopiviksi. Onnistumisen kokemusten ja työntekijöiltä saadun palautteen perusteella voimme todeta, että pystymme suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa eri ikäryhmät huomioiden. Opinnäytetyöprosessin aikana huomasimme, että osaamme suunnitella ja toteuttaa lapsilähtöistä ja lapsille mieluista toimintaa. Lapset muistivat vielä keväällä talven tapahtumia ja myös työntekijät kertoivat, että talvella kerrottujen satujen hahmot ovat olleet mukana lasten leikeissä pitkin kevättä. Talvella sadussa esiintynyt hahmo Tonttu Vikkeläviuhu puhutti lapsia vielä keväälläkin. Lapset pyysivät meitä tuomaan Vikkeläviuhun päiväkotiin ja lapset halusivat askarrella hänelle taikavesipurkin.

Opinnäytetyön edetessä toimintamme lähtökohtana oleva lapsilähtöisyys on avautunut meille uudella tavalla. Olemme luoneet oman käsityksen siitä, mitä lapsilähtöisyys mielestämme sisältää, aiemmin opitun teoriataustan pohjalta. Koemme lapsilähtöisyyden olevan lasten osallistamista toimintaan leikin ja satujen kautta. Lapsilähtöisyys on mielestämme myös sitä, että aikuinen osallistuu toimintaan yhdessä lasten kanssa toimien dialogisessa suhteessa osoittaen kiinnostusta lasten toimintaan. Varhaiskasvatuksen arjen toimintaa tulisi toteuttaa lapsilähtöisesti. Lasten leikkiä ei tulisi kokonaan keskeyttää pakollisten päivärutiinien ajaksi, lasten leikkiä voidaan jatkaa tulevassa toiminnassa. Esimerkiksi jos lapsilla on tonttuleikki kesken, aikuinen voi joulumuorina/-pukkina pyytää tonttuja ruokatauolle. Lapsilähtöisyys vaatii varhaiskasvattajalta taitoa heittäytyä mukaan lasten leikkeihin ja sitä kautta johdatella tulevaan toimintaan, selvittää lasten mielenkiinnon kohteita ja opettaa uusia asioita. Lapsilähtöisyydessä jokainen lapsi huomioidaan niin yksilönä, kuin myös osana ryhmää. Varhaiskasvattajan toteuttaman toiminnan tulee olla tavoitteellista, jossa huomioidaan kehitystasoille ominaiset tavat ja jokaisen lapsen omat kehittämistehtävät.

9.2 Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyömme tekemistä ohjasi sosiaalialan ammattietiikka. Ammattietiikalla tarkoitetaan työn ammatillisuutta ja valmiutta työn eettiseen tarkasteluun. Etiikalla ja ihmisoikeuksilla on erityinen suhde sosiaalialan työhön. Sosiaalialan työn tavoitteena voidaan nähdä hyvän tekeminen, toisten auttaminen, kärsimyksen vähentäminen sekä muutos ja kehitys. Ammattietiikkaan liittyy myös jokaisen työntekijän vastuu omasta ammatillisuudesta sekä sen ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Työssämme huomioimme toimintaan osallistuvien henkilöiden itsemääräämis- ja osallistumisoikeuden sekä oikeuden tulla kohdatuksi kokonaisvaltaisesti ja oikeuden yksityisyyteen. Sosiaalialan työntekijän tulee noudattaa salassapitoa sekä suojata asiakassuhteen luottamuksellisuus. (Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry 2005, 5-8, 19.)

Opinnäytetyötämme varten informoimme vanhempia opinnäytetyöstämme ja pyysimme heiltä luvan lupalomakkeella lapsilta kerätyn aineiston käyttöön opinnäytetyössämme. Toiminnan alkaessa informoimme lapsia, heidän vanhempiaan ja työntekijöitä opinnäytetyön aiheesta, tavoitteesta ja tarkoituksesta. Toimintaan osallistuminen oli vapaaeh-

toista, pyrimme huomioimaan lapset yksilöinä ja arvostimme heidän töitensä ja osallistumistaan. Opinnäytetyöhön osallistujien anonymiteettisuoja taattiin siten, että yhteistyöpäiväkotien eikä lasten nimiä mainita opinnäytetyössä.

LÄHTEET

- Hirsjärvi, S. & Huttunen, J. 2001. Johdatus kasvatustieteeseen. Helsinki: WSOY
- Heikka, J; Hujala, E & Turja, L. 2009. Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Printel Oy
- Heikkinen, H. 2010. Toimintatutkimus –toiminnan ja ajattelun taitoa. Teoksessa J. Aaltonen & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Juva: Ps-Kustannus, 214-229.
- Heikkinen, H. Rovio, E. & Syrjälä, L. 2007. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Vantaa: Dark Oy
- Heinämäki, L. 2000. Varhaiserityiskasvatus lapsen arjessa. Helsinki: Tammi.
- Helenius, A; Karila, K; Munter, H; Mäntynen, P & Siren-Tiusanen, H. 2002. Pienet päivähoitossa. Alle kolmevuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.
- Helenius, A & Korhonen, R. 2008. Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helsinki: WSOY.
- Hujala, E; Puroila, A-M; Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.
- Hytönen, J. 2008. Lapsikeskeisen kasvatuksen ydinkysymyksiä. Helsinki: WSOY.
- Jantunen, T. & Rönnerberg, P. 1996. Anna lapsen leikkiä. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino Oy.
- Hyvönen, P; Kangas, M; Kultima, A & Latva, S. 2007. Let's Play! Tutkimuksia leikkillisistä oppimisympäristöistä. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä raportteja 2. 2. Korjattu painos

Karppinen, S; Puurula, A. & Ruokonen, I. 2000. Elämysten alkupoluilla. Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen. Helsinki: OY Finn Lectura Ab.

Kuusinen, J. & Korkiakangas, M. 1991. Ihmisen kehitys elämänkaaren näkökulmasta. Teoksessa J. Kuusinen (toim.) Kasvatuspsykologia. Juva: WSOY, 85-124.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään –näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Pedatietao

Mäkinen, P; Raatikainen, E; Rahikka, A; Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: WSOYpro Oy.

Nurmilaakso, M & Välimäki, A-L. 2011. Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Opas 13. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Unigrafia Oy Yliopistopaino. Hakupäivä 23.9.2011. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366>

Opetushallitus. 2000. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Hakupäivä 17.3.2011.

<http://www02.oph.fi/ops/esiopetus/esiops.pdf>

Peilikuva 2010. Eila Diekmann, Ajatuksia lasten taidekasvatuksesta. Hakupäivä 20.11.2010. <http://personal.inet.fi/yhdistys/peilikuva/taide.htm>

Riihonen, E. 1991. Lapsi ja lelu. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino Oy.

Ritmala, M; Ojanen, T; Siven, T; Vihunen, R; Vilen, M. 2009. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro Oy

Ruokolainen, R & Alila, M. 2004. Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Helsinki: Edita Prima Oy.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry. 2005. Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Helsinki. Ammattieettinen lautakunta.

Sosiaaliportti. ECTS-kompetenssit. Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto. Hakupäivä 18.9.2011. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/sosiaalialanamkverkosto/sosiaaliala_ammattikorkeakouluissa/sosionomi_amk_tutkin-to/ects_kompetenssit/

Syrjälä, L; Ahonen, S; Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005. Stakes oppaita 56.

Vilén, M ; Vihunen, R; Vartiainen, J; Siven, T; Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

LIITTEET

Liite 1 Lupalomake vanhemmille

Liite 2 Toiminnan arviointilomake työntekijöille

Liite 3 Lapsihavainnointilomake

Liite 4 Toimintakertojen suunnitelmat

Liite 5 Tutkimuslupa

Hyvät vanhemmat

Olemme sosionomiopiskelijoita Oulun seudun ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyön, jossa kehitämme varhaiskasvatuksen lapsilähtöistä pedagogiikkaa. Opinnäytetyömme tavoitteena on lapsilähtöisen pedagogiikan kehittäminen, ottaen huomioon lasten omat kiinnostuksen kohteet, sekä heidän kasvunsa ja kehityksensä.

Keräämme aineistoa [REDACTED] päiväkodin [REDACTED] -ryhmässä ja [REDACTED] päiväkodin [REDACTED] -ryhmässä ajalla _____, lasten kertomusten, piirustusten ja sadutuksen kautta. Opinnäytetyössä ei mainita päiväkotia eikä lasten nimiä.

- Lapseni kertomaa saa käyttää opinnäytetyössä
- Lapseni kertomaa ei saa käyttää opinnäytetyössä
- Lapseni piirustuksia saa käyttää opinnäytetyössä
- Lapseni piirustuksia ei saa käyttää opinnäytetyössä

Vanhempien allekirjoitus ja nimen selvennys

Palautathan kyselylomakkeen viimeistään _____

Ystävällisin terveisin,

Anna-Kaisa Niemisalo

Hanna Riehungangas

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Jos haluatte lisätietoa opinnäytetyöstämme, voitte ottaa yhteyttä joko puhelimitse tai sähköpostitse.

Toiminnan arviointilomake työntekijöille

Toimintakerta nro. ____

1. Yleiskuva toiminnasta ja lasten reaktiot? Miten mielestäsi lapsilähtöisyys toteutui toiminnassa?

2. Mikä toimi? Mikä ei? Kehittämideoita/ehdotuksia?

3. Toiminnasta heränneitä ajatuksia/ kysymyksiä?

Viimeisellä kerralla työntekijä vastasi myös kysymykseen:

4. Millaisen kokonaiskuvan olet saanut toiminnasta? Koetko tuotteen hyödylliseksi oman työsi kannalta ja voisitko kuvitella käyttäväsi tuotetta työvälineenä? Oletko havainnut toiminnan heijastumista lasten leikkeihin?

Lapsihavainnointilomake

Toimintakerta nro.____

Miten lapset osallistuvat toimintaan? Aloitus, toiminta, lopetus?

Innostuivatko? Mistä?

Vetäytyivätkö? Mistä?

Jotain erityistä?

TOIMINTAKERRAN SUUNNITELMA 1 (pienet)

Teema: Vuffen ystävät

Toiminnan tavoite: Tutustutaan lapsiin ja Vuffeen, tutustutaan jänikseen, mielenkiinnon herättäminen toimintaan Vuffen avulla ja oman vuoron odottamisen opettelua

Orientaatio/sisältöalue: luonnontieteellinen

Lapselle ominaiset tavat toimia: leikkiminen, tutkiminen, taiteiden avulla ilmaiseminen

Välineet: Magneettitaulun prototyyppi, Vuffe-koira, jänis, Vuffen pussi ja jäniksen loru

Aloitus: Lapset istuvat penkillä ja pohja on kiinnitetty seinään. Kerrotaan alkavasta sadusta. Esitellään Vuffe-koira.

Toiminta: Satu aloitetaan ja mennään jäniksen luo. Pussista otetaan jäniksen loru. Miten jänis ääntelee? Miten jäniksen nenä liikkuu?

Lopetus: Lauletaan jänis ja pupu aiheisia lauluja ja lekkejä. Kerrotaan, että tarina jatkuu seuraavana päivänä

TOIMINTAKERRAN SUUNNITELMA 2 (pienet)

Teema: Vuffen ystävät

Toiminnan tavoite: Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille, tutustutaan karhuun ja sen tapoihin, lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, oman vuoron odottamisen opettelua

Orientaatio/sisältöalue: luonnontieteellinen

Lapselle ominaiset tavat toimia: leikkiminen, tutkiminen, taiteiden avulla ilmaiseminen

Välineet: Magneettitaulun prototyyppi, Vuffe-koira, karhu, Vuffen pussi ja karhun loru

Aloitus: Lapset istuvat penkillä ja pohja on kiinnitetty seinään. Kerrataan edellistä päivää ja kerrotaan, että satu jatkuu.

Toiminta: Satua jatketaan ja mennään karhun luo ja nostetaan karhun loru pussista. Miten karhu liikkuu? Karhukävelyn opettelua. Miten karhu ääntelee? Muristaan kuin karhu.

Lopetus: Lauletaan nalle/karhu-laulu.

TOIMINTAKERRAN SUUNNITELMA 3 (pienet)

Teema: Vuffen ystävät

Toiminnan tavoite: Innostaminen toimintaan Vuffen avulla, Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille, oravaan ja käpyihin tutustuminen sekä oman vuoron odottamisen opettelu.

Orientaatio/sisältöalue: luonnontieteellinen, eettinen orientaatio

Lapselle ominaiset tavat toimia: leikkiminen, tutkiminen, taiteiden avulla ilmaiseminen

Välineet: Magneettitaulun prototyyppi, Vuffe-koira, orava, Vuffen pussi, oravan loru, oravan kävyt sekä oikeat kävyt noin 10kpl.

Aloitus: Lapset istuvat penkillä ja pohja on kiinnitetty seinään. Kerrataan edellisiä päiviä ja kerrotaan, että satu jatkuu.

Toiminta: Satua jatketaan ja mennään oravan luo. Otetaan oravan loru pussista. Anneetaan oravalle käpyjä. (Kiinnitetään käpyjä pohjaan.) Pussista nostetaan yllätys, oikea käpy. Jokainen saa oman kävyn, tutkitaan niitä ja jutellaan oravista ja kävyistä.

Lopetus: Lauletaan ja leikitään uudestaan jokin pupu/jänis-laulu. Kerrotaan, että satu jatkuu seuraavana päivänä.

TOIMINTAKERRAN SUUNNITELMA 4 (pienet)

Teema: Vuffen ystävät

Toiminnan tavoite: Innostaminen toimintaan Vuffen avulla, Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille, tutustutaan väreihin sekä oman vuoron odottamisen opettelu.

Orientaatio/sisältöalue: luonnontieteellinen, matemaattinen orientaatio

Lapselle ominaiset tavat toimia: leikkiminen, tutkiminen, taiteiden avulla ilmaiseminen

Välineet: Magneettitaulun prototyyppi, Vuffe-koira, kettu, Vuffen pussi, ketun loru, värikortit (sininen, vihreä, keltainen, punainen)

Aloitus: Lapset istuvat penkillä ja pohja on kiinnitetty seinään. Kerrataan edellisiä päiviä ja kerrotaan, että satu jatkuu.

Toiminta: Satua jatketaan ja mennään ketun luokse. Nostetaan ketun loru pussista. Tutkitaan taivaan värejä (revontulia). Pussista nostetaan värikortteja, joita tutkitaan lasten vaatteiden värien kautta.

Lopetus: Kerrotaan, että satu jatkuu seuraavana päivänä.

TOIMINTAKERRAN SUUNNITELMA 5 (pienet)

Teema: Vuffen ystävät

Toiminnan tavoite: Innostaminen toimintaan Vuffen avulla, Vuffen tekeminen tutuksi uusille lapsille, pöllöön, kuuhun ja tähtiin tutustuminen sekä oman vuoron odottamisen opettelua.

Orientaatio/sisältöalue: luonnontieteellinen

Lapselle ominaiset tavat toimia: leikkiminen, tutkiminen, taiteiden avulla ilmaiseminen

Välineet: Magneettitaulun prototyyppi, Vuffe-koira, pöllö, Vuffen pussi, pöllön loru, pöllön ”pyrstösulka”

Aloitus: Lapset istuvat penkillä ja pohja on kiinnitetty seinään. Kerrataan edellisiä päiviä ja kerrotaan, että satu jatkuu.

Toiminta: Satua jatketaan ja arvuutellaan viimeistä eläintä. Mennään pöllön luo ja nostetaan pussista pöllön loru. Pussista löytyy myös ”pöllön pyrstösulka” jolla kutitellaan lasten kasvoja ”kutittaako pöllön pyrstösulka?”

Lopetus: Tutkitaan taivasta ja lauletaan ja leikitään tähtilaulu.

TOIMINTAKERRAN SUUNNITELMA 1 (isot)

Teema: Revontulet

Toiminnan tavoite: Lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, värien kertaaminen, oman vuoron opettelun ja keskittymisen harjoittelu

Orientaatio/sisältöalue: Luonnontieteellinen, matemaattinen orientaatio

Lapselle ominaiset tavat toimia: Leikki ja tutkiminen

Välineet: Magneettitaulun prototyyppi, Vuffe-koira, jänis, karhu, mankka, revontuliin liittyvä laulu, kolme lasipurkkia, vesivärit, pensselit, valkoiset paperit maalaamista varten.

Aloitus: Lapset kokoontuvat laulupenkille. Lapsilta kysellään mitä oudot tanssivat valot taivaalla ovat. Muistellaan tammikuussa pidettyä revontuliaiheista viikkoa. Vuffe menee jäniksen luo ja pyytää sitä laulamaan revontulilaulun.

Toiminta: Laulu kuunnellaan ja laulun loputtua lapsilta kysytään millaisia mielikuvia laulu heissä herätti. Vuffe jatkaa matkaansa karhunpojan luo. Karhunpoika muistelee, minkä värisiä revontulet voivat olla ja haluaa maalata revontulia ja samalla oppia sekoit-

tamaan värejä. Lasten kanssa muistellaan ja kokeillaan mitä värejä päävärejä sekoittaessa saadaan aikaan sekoittamalla värejä lasipurkeissa. Lopuksi lapset saavat tehtäväkseen maalata pelkkiä päävärejä käyttäen.

Lopetus: Toiminta loppuu, kun lapset ovat saaneet maalaukset valmiiksi. Työntekijän kanssa keskustelua.

TOIMINTAKERRAN SUUNNITELMA 2 (isot)

Teema: Revontulet.

Toiminnan tavoite: Lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, oman vuoron odottaminen, toisten lasten huomioiminen, motoriikan harjoittelu, rauhoittuminen jumpan jälkeen

Orientaatio/sisältöalue: Luonnontieteellinen

Lapselle ominaiset tavat toimia: Leikki ja liikkuminen

Välineet: Magneettitaulun prototyypä, Vuffe-koira, orava, hernepussit, korit hernepusseja varten, lattialle laitettavat kuviot, tunnelit (2kpl) patjoja, penkit, renkaat, ilmapallot, voimistelunauhat, musiikkia

Aloitus: Lapset kokoontuvat laulupenkille. Satu jatkuu niin, että Vuffe jatkaa matkaansa oravan luo. Oravakin muistelee revontulia ja niiden liikettä. Orava haluaa järjestää Vuffelle ja lapsille revontulijumpan.

Toiminta: Lapset jaetaan kahteen ryhmään, joista toinen lähtee aluksi jumppaan ja toinen jää osastolle. Ensimmäiseksi lapset pääsevät liikkumaan revontulien tapaan musiikin tahdissa käyttäen apunaan voimistelunauhoja ja ilmapalloja. Jumppanauhat kuvaavat revontulia ja ilmapallot tähtiä. Jumppa jatkuu seikkailuradalla, jossa jokaisella metsän eläimellä on oma pisteensä. Renkaat kuvaavat pöllön lentoa taivaalla, puolapuille on asetettu penkki ”liukumäeksi” ja lasten tehtävä on kiivetä ylös ihailemaan revontulia ja keräämään käpyjä (hernepussi). Kolmannella pisteellä kettu ja jänis kilpailevat kumpi kerkeää nopeammin metsän parhaalle paikalle katselemaan revontulia. Ketun ja jäniksen pitää ylittää kaatunut mänty (penkki), hyppiä kivien päältä (muodot) ja juosta loppuksi tunnelin läpi.

Lopetus: Toiminta loppuu rentoutukseen, jonka musiikkina toimii jäniksen aiemmin esittämä laulu. Lapsia pyydetään asettumaan selälleen lattialle ja kuuntelemaan musiikkia. Lapset saavat lähteä pukuhuoneeseen, kun revontulet ovat tanssineet heidän yllään.

(Erin värisillä pehmeillä kankailla sivellään lapsen varpaat, jalat, kädet, maha ja kasvot.)
Työntekijän kanssa keskustelua.

TOIMINTAKERRAN SUUNNITELMA 3 (isot)

Teema: Revontulet

Toiminnan tavoite: Lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, ohjeiden kuunteleminen ja noudattaminen isossa ryhmässä, oman toimintaan keskittyminen

Orientaatio/sisältöalue: Luonnontieteellinen ja eettinen orientaatio

Lapselle ominaiset tavat toimia: Leikki ja taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen

Välineet: Magneettitaulun prototyyppi, Vuffe-koira, orava, pastelliväri, valkoiset piirustuspaperit, mustat paperit, sinitarra

Aloitus: Lapsia pyydetään kokoontumaan laulupenkille. Vuffe jatkaa oravan muistelee kanssa, kuinka ne ikuistivat revontulet. Muistellaan yhdessä lasten kanssa miten ikuistimme revontulet ja millaista taktiikkaa käytimme. Vuffea ja oravaa kiinnostaa, vieläkö lasten taikasormet toimivat.

Toiminta: Tammikuussa teimme lasten kanssa revontulia levittämällä pastellivärejä sormilla mustalle paperille. Nyt tarkoituksena on käyttää samaa tekniikkaa.

Lopetus: Toiminta päättyy, kun lapset ovat saaneet työnsä valmiiksi ja siivonneet paikansa. Työntekijän kanssa keskustelua.

TOIMINTAKERRAN SUUNNITELMA 4 (isot)

Teema: Revontulet

Toiminnan tavoite: Lasten innostaminen toimintaan Vuffen avulla, keskittymisen harjoittelu, lapsen itseilmaisu sanallisesti ja kuvallisesti

Orientaatio/sisältöalue: Luonnontieteellinen ja historiallinen orientaatio

Lapselle ominaiset tavat toimia: Leikki

Välineet: Magneettitaulun prototyyppi, Vuffe-koira, kettu, pöllö, puuvärit, piirustuspaperit

Aloitus: Lapset kokoontuvat laulupenkille. Satu jatkaa niin, että Vuffe yrittää muistella kuinka revontulet oikeasti syntyvät ja kysyy asiaa ketulta. Kettu kertoo tarinan revontuliensyynnystä, jonka mukaan ketun häntä saa aikaan revontulet. Pöllökin on laskeutunut kuuntelemaan ketun tarinaa ja kertoo, että revontulet syntyvät jumalien valtataisteluiden

tuloksena. Vuffe haluaa kuitenkin vielä varmistaa ja kysyy lapsilta, muistavatko he vielä kuinka revontulet syntyvät.

Toiminta: Pyydetään lapsia piirämään ja kertomaan oma revontuliensyntytarina.

Lopetus: Toiminta loppuu, kun kaikkien lasten revontulitarinat on kirjattu ylös. Työntekijän kanssa keskustelua.

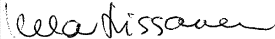
Oulun kaupunki
 Sosiaali- ja terveystoimi
 Päivähoito- ja perhetyö
 Palvelujohtaja, päivähoito

Päätös

42 §

Päivämäärä
 12.4.2011

Dnro
 OUKA: 1994 /045/2011

ASIANOSAINEN/ ASIA	Niemisalo Anna-Kaisa ja Riehungangas Hanna/opinnäytetyön tutkimuslupa "Vuffe - lapsilähtöisen toiminnan opaskoira" / Oulun seudun ammattikorkeakoulu	
LAUSUNNON ANTAJAT/ LAUSUNNOT		
PÄÄTÖS/PERUSTELUT	Hyväksytään opinnäytetyön suorittaminen hakemuksen mukaisesti. Yksi kappale valmiista työstä on toimitettava päivähoiton käyttöön päätöksen tekijälle.	
ALLEKIRJOITUKSET	Päätöksen tekijä	Päätösluettelon pitäjä
	   Ulla Rissanen Palvelujohtaja, päivähoito	
	 Iina Laakkonen toimistosihteeri	
OIKAISUVAATIMUS- VIRANOMAINEN	Tähän päätökseen ei ole oikaisuvaatimusoikeutta.	
ILMOITUS OTTO- OIKEUTETULLE VIRANOMAISILLE		
TIEDOKSI ANTAMINEN/ NÄHTÄVILLÄ	Hakijat, opinnäytetyön ohjaajat	